

NIEUWSBRIEF

Desistance

en herstelrecht

Beste lezer,

Het zijn verwarrende tijden. Ik heb het gevoel dat de omvang van de crisis, die al jaren aangekondigd wordt, nu pas echt tastbaar wordt voor velen. Ook de verschillende praktijken van herstelbemiddeling en slachtoffer-dader bemiddeling, worden geconfronteerd met een nieuwe bewijslast. Met minder subsidies, je eigen doelen blijven waarmaken. Uitdagend, maar niet evident.

Het blijft zoeken naar manieren om de visie en het verhaal vertaald te krijgen naar de beleidsmakers, maar ook en vooral naar de bredere bevolking.

En daar kunnen verhalen als deze die in deze nieuwsbrief opgenomen staan, ons misschien bij helpen. De link tussen desistance en herstelrecht werd eerder dit jaar al uitvoerig gelegd tijdens de conferentie van het European Forum for Restorative Justice te Belfast. Maar voor Vlaanderen blijft de desistance theorie toch nog wat onbekend. En daar proberen we hier verandering in te brengen. Want er zijn wel degelijke linken tussen herstelrecht en desistance en in het beste geval kunnen ze elkaar versterken. Op weg naar breed maatschappelijk anders aankijken tegen omgaan met conflicten, hoe omgaan met de gevolgen van conflicten, en hoe verder in het leven na een misdrijf.

Katrien Lauwaert duidt vanuit haar onderzoeksachtergrond en de projecten waaraan ze nu werkt, de desistance idee. Een aanvulling hierop krijgen we van expertise ter zake, Joanna Shapland, professor aan de Universiteit van Sheffield. We legden haar enkele vragen voor naar aanleiding van haar uiteenzetting tijdens de conferentie te Belfast.

Sofie Van Roeyen doctoreert momenteel rond desistance bij wetsovertreders met een psychiatrische problematiek. Ze blikt terug op enkele conferenties rond het thema waaraan ze deelnam en brengt ook haar eigen onderzoek in perspectief. Daarnaast horen we ook, zoals we dat gewoon zijn in deze Nieuwsbrief, enkele stemmen uit de praktijk. Sabine De Clippeleer van het justitiehuis te Gent schreef over haar ervaringen met desistance vanuit het werken met probanten, en slachtoffer-dader bemiddelaar Ingrid Marit, beschreef kort een casus waarin ze de invloed van een bemiddeling als mogelijke desistance-factor bespreekt.

Ook in deze nieuwsbrief lees je een uitgebreide terugblik op de conferentie te Belfast, van de hand van Eric Wiersma, één van de mede-organisatoren. En verder lees je de gebruikelijke rubrieken, met oa. enkele culturele tips.

Veel leesplezier,

Pieter Verbeeck

Redactiehelden

Anja Boers

Carl Beckers

Nele Devarrewaere

Lien De Clercq

Antje Segers

Bart Claes

Pieter Verbeeck

Editoriaal

Herstelrecht en desistance

Katrien LAUWAERT¹

Begin 2013 startte het European Forum for Restorative Justice (EFRJ) een Europees onderzoek naar het verband tussen herstelrecht en desistentie. Bij een groep desisters die deelnamen aan een bemiddeling of conference wordt nagegaan of deze deelname invloed heeft gehad op hun desistentietraject. Is dat het geval, dan wordt verkend welke factoren precies uit de bemiddeling of conferentie een rol hebben gespeeld.

Desisters zijn in het onderzoek personen die een tijd lang strafbare feiten hebben gepleegd en die nu gedurende minstens een jaar 'delinquentievrij' zijn. Desistentie verwijst meer in het algemeen naar het stoppen met plegen van criminele feiten nadat men eerder een persistente delinquente levensstijl had. Het 'stoppen' verwijst naar een proces, dat vaak grillig verloopt, met vallen en opstaan, en dat heel wat tijd kan in beslag nemen. Stoppen is zelden een kwestie van een eenmalige beslissing die dan consequent uitgevoerd wordt. Vaak lopen de betrokkenen tegen een pak obstakels aan, die bij daderbegeleiders wel bekend zijn: het stigma van het strafblad bij het zoeken naar werk, door de detentie stuk gelopen relaties met partner en familie, de worsteling met alcohol- of drugsverslaving, het terug terecht komen in hetzelfde milieu... Soms slaagt men er in om die obstakels te overwinnen, op andere momenten hervalt men in vroegere gedragspatronen. Wanneer men de individuele trajecten bekijkt, zou de weerkerende klaagzang over 'hervallende criminelen' beter omgezet worden in verbazing over het feit dat sommigen uit de criminaliteit geraken. Dat klinkt wat gechargeerd, maar het is op dat positieve perspectief dat onderzoek naar desistentie inhaakt. Men zoekt naar ervaring met succes. Desisters treden op als ervaringsdeskundigen. We leren uit hun levensverhalen. Dat is heel anders dan het klassieke recidiveonderzoek dat vooral kijkt naar risicofactoren voor mislukking en herval. Centraal in het desistentie onderzoek staan vragen als: Wat maakt dat mensen uit de criminaliteit stappen, ondanks alle obstakels die daar mee gepaard gaan? Wat zet hen daar initieel toe aan en hoe houden ze het vol? Welke levensgebeurtenissen ondersteunen een exit uit de criminaliteit? En meer recent: hoe kunnen justitiële interventies bijdragen aan het desistentieproces? In het onderzoek van het EFRJ wordt dat: kan de deelname aan een herstelbemiddeling of een her-

¹ Katrien Lauwaert is onderzoekscoördinator van het Europees project 'Desistance and Restorative Justice. Mechanisms for desisting from crime within restorative justice practices, European Forum for Restorative Justice, www.euforumrj.org.

go/conference bijdragen aan desistentie? Op welke manier en welke factoren spelen daarbij een rol?

Het onderzoek naar de exit uit de criminaliteit legde de voorbije twintig jaar tal van factoren bloot die in dit proces een rol spelen. Die factoren situeren zich in drie grote strekkingen. Een eerste strekking, waarvan Moffit een bekende vertegenwoordiger is, legt de nadruk op het maturatieproces dat jongeren en jongvolwassenen doorlopen en waardoor zij de criminaliteit 'ontgroeien'. Naarmate men ouder en rijper wordt, bekijkt men zijn eigen situatie vanuit andere perspectieven, gaat men voor- en nadelen afwegen en hecht minder belang aan bijvoorbeeld de kick van het delinquente leven en de uiterlijke rijkdom en het aanzien dat men bij leeftijdsgenoten verworft via crimineel gedrag. De leeftijd waarop dit gebeurt verschilt van persoon tot persoon, maar varieert ook naargelang het type van feiten die men pleegt. Diefstal en druggerelateerde feiten start men bijvoorbeeld vaak jong, maar de grote meerderheid van de plegers, kapt er ook mee nog voor ze dertig zijn.

Een tweede strekking, met als belangrijke vertegenwoordigers Sampson and Laub, wijst op het belang van sociale factoren die verandering in gang kunnen zetten of ondersteunen. Steeds weerkerende factoren in de verhalen van desisters zijn vooreerst het aangaan van een relatie, of trouwen en kinderen krijgen. Daardoor spendeert men minder tijd bij delinquente leeftijdsgenoten en meer tijd binnen de relatie of de familie, en ontwikkelt men pro-sociale activiteiten en attitudes. Men voelt zich verantwoordelijk voor partner en kind en gaat daar op inzetten, want men wil zijn familie niet verliezen. Ook de (onvoorwaardelijke) steun van de bredere familie (ouders, broers en zussen...) en vrienden kan cruciaal zijn. Andere sociale factoren die vaak genoemd worden door desisters zijn werk en het leger. Die zorgen niet alleen voor een stabiel inkomen, nieuwe sociale relaties en minder vrije tijd. In het geval van het leger verandert men ook van locatie zodat het verleden als het ware wordt 'afgesneden' en men opnieuw kan starten. Ook religieuze ervaringen kunnen een positieve invloed uitoefenen op desistentie. Samenvattend gaat het om het aangaan van sociale relaties die normconform gedrag ondersteunen. Via die relaties bouwt men 'sociaal kapitaal' op waar men gebruik kan maken om zijn leven op de sporen te houden.

Een derde strekking legt de nadruk op de individuele, interne of cognitieve elementen die desistentie beïnvloeden. Hier wordt benadrukt dat externe factoren pas echt invloed kunnen hebben wanneer de betrokkene ook wil veranderen. Dit is het geval voor de start van het stoppen – men moet open staan voor de kans die zich voordoet – maar wellicht nog meer voor het blijven stoppen, dat keer op keer inzet vraagt. De interne veranderingen hebben te maken met de wijziging van het zelfbeeld en met het ontwikkelen van een nieuwe identiteit, dat de betrokkenen geregeld hun ware 'zelf' noemen, en die gebaseerd is op waarden en overtuigingen die niet meer verenigbaar zijn met een delinquente levensstijl. Shadd Maruna is één van de vooraanstaande desistentie onderzoekers die deze strekking prominent op de kaart heeft gezet. In zijn onderzoek gebaseerd op de levensverhalen van desisters toonde hij aan hoe deze groep extreem positief naar de toekomst keek, ook naar hun kansen om obstakels op hun levenspad te overwinnen. Hun vertrouwen in wat komen zou was groot, delinquentie zagen ze niet langer als een optie omdat het niet meer paste bij wie ze (geworden) waren. Het verleden werd vaak gezien als een noodzakelijk pad naar dit nieuwe leven. Iets had voorbestemd dat het zo zou gaan. Het delinquente gedrag werd vaak gekaderd als 'uitgelokt door hun levensomstandigheden of door bepaalde gebeurtenissen' en dus niet (geheel) aan henzelf te wijden. Voor het voorbije gedrag werd dus vaak geen volledige verantwoordelijkheid opgenomen, maar voor de toekomst voelde men zich wel helemaal verantwoordelijk. Ook het iets willen terug doen voor hun directe omgeving of voor de bredere samenleving bleek typisch. Desisters zetten zich vaak extra in voor hun familie, zijn vrijwilliger, zoeken een opleiding of job als bvb jeugdhulpverlener of geven goede raad aan de jongeren in de eigen wijk. Hoop bleek een essentiële factor in desistentie processen: een positieve kijk op de toekomst, maar ook het gevoel hebben dat er iemand is die in je gelooft.

De drie strekkingen in het desistentie onderzoek vullen elkaar aan. Maturatie en het zich engageren in pro-sociale relaties gaan vaak samen. En dat sociaal engagement is betekenisvol en heeft op zijn beurt invloed op de cognitieve processen en vice-versa. In de realiteit zitten in een desistantietraject dus zowel maturatie als cognitieve en sociale factoren.

Het desistance onderzoek heeft zich lang beperkt tot het bloot leggen van bovengenoemde processen, maar gaandeweg werd ook de vraag gesteld wat we daar nu kunnen

uit leren voor de strafrechtelijke praktijk. Levert het iets anders op dan wat het vroegere recidive-onderzoek ook al naar boven bracht? Of wat hulpverleners dagelijks zien in de praktijk? Dat hulp van familie, ondersteuning van een partner en het hebben van werk helpen om uit de criminaliteit te geraken, lijkt niet bepaald een indrukwekkend onderzoeksresultaat. Wellicht brengt de derde strekking, die draait om de (noodzakelijke) cognitieve veranderingen in een langdurig desistentieproces het meest vernieuwing. Wat de strafrechtelijke praktijk betreft, is er vooral gewerkt op de implicaties voor de probatiebegeleiding. Aandachtspunten die daar geformuleerd worden, zijn het belang van het ondersteunen van het proces dat de betrokkene zelf doorloopt. De onderliggende gedachte is dat uiteindelijk een dader niet kan gerehabiliteerd worden, hij moet zichzelf rehabiliteren. Wel kan de begeleider mee op zoek gaan, ondersteunen, het individueel en sociaal kapitaal van de betrokkene versterken door kansen te bieden voor het aangaan of herstellen van ondersteunende relaties, bij het zoeken van werk, door het aanbieden van programma's. De kwaliteit van de relatie van de betrokkene met de begeleider is dus van belang en tijd een belangrijke factor. Positieve ondersteuning is essentieel en in dat proces moet er plaats zijn voor mislukking. Deze benadering sluit aan bij de stroming van 'positive psychology' en de 'Good Lives Model', die werken op basis van sterktes (en niet op basis van zwaktes en risicofactoren).

Intuïtief voelt men al snel een aantal gelijkenissen tussen desistentieprocessen en wat dit leert voor de probatie en de manier waarop ge-

keken wordt naar en gewerkt wordt met criminaliteit in het herstelrecht: het participatieve, de partijen die de agenda bepalen, het toekomst gericht werken, het werken met sterktes, in hergo's het maken van een plan voor de toekomst op basis van wat de dader realistisch acht, de mogelijkheid van het betrekken van steunfiguren. Een voor de hand liggende vraag is dan of ook herstelrechte processen kunnen bijdragen aan het desistentieproces. En dat is het thema dat naar voor geschoven werd voor het Europees onderzoek. Naast de verwantschap van het herstelrecht met de desistentiethematiek was er nog een goede reden om op die vraag te werken. De voorbije jaren is er immers methodologisch stevig onderbouwd onderzoek ge-

meer geschikt. Die vinden we bij het desistentieonderzoek.

Het aangesneden thema werd vanuit de herstelrechtelijke praktijk met interesse, maar ook met een sterke dosis scepticisme onthaald. De kern van herstelrecht draait immers vooral om communicatie en herstel tussen dader en slachtoffer, zo werd gesteld. Het verminderen van recidive bij de dader wordt niet vaak genoemd als een prioritaire doelstelling, hoewel zelfherstel toch als één van doelstellingen genoemd wordt in het kader van hergo of conferenties met minderjarigen. Teveel nadruk op recidivevermindering houdt het risico in dat men terugvalt op de

Teveel nadruk op recidivevermindering houdt het risico in dat men terugvalt op de traditionele doelstellingen van de strafrechtsbedeling en dat op herstelgerichte processen verwachtingen worden geprojecteerd die moeilijk (of niet) ingelost kunnen worden.

daan naar het effect van herstelrecht op recidive en daar komen bemoedigende resultaten uit. Voor al het onderzoek van Shapland en collega's springt daarbij in het oog. Maar minder duidelijk is hoe dit dan precies werkt, welke factoren uit de bemiddeling of hergo een positief effect hebben en welke factoren misschien remmend werken. Het recidive onderzoek is immers vooral kwantitatief. Het meet effecten voor een grote groep deelnemers. Om de zwarte doos van het hoe en waarom van het positieve effect te openen is een kwalitatieve, kleinschalige onderzoeksbenadering

traditionele doelstellingen van de strafrechtsbedeling en dat op herstelgerichte processen verwachtingen worden geprojecteerd die moeilijk (of niet) ingelost kunnen worden. Ondanks de bemoedigende onderzoeksresultaten is het immers niet realistisch om grote effecten te verwachten, zeker niet bij personen met een geschiedenis van ernstige delinquentie. Een bemiddeling of hergo is immers in de tijd beperkt en de bemiddelaar is geen begeleider die de betrokkene een tijdlang en indien nodig intensief opvolgt. Wanneer de overheid van die recidivevermindering ook nog eens een

evaluatiecriterium zou maken, wordt de sector wel erg kwetsbaar op basis van criteria die niet tot de kern van de hertelrechtelijke doelstellingen behoren.

Ondanks enige terughoudendheid was onze Franstalige zusterorganisatie Médiante toch bereid om op de boot te springen. In drie landen, Oostenrijk, Noord-Ierland en België worden een kleine dertig desisters die deelnamen aan een bemiddeling of hergo/conference bevraagd over hun desistentietraject en de plaats van bemiddeling daar in. In elk land werkt een onderzoeksinstelling samen met een bemiddelingsdienst om mensen met het juiste profiel te kunnen bereiken. In België wordt het onderzoek uitgevoerd door het Leuvens Instituut voor Criminologie in samenwerking met Médiante. Het Belgische onderzoek focust op volwassen daders met een verleden van ernstige criminaliteit die deelnamen aan een bemiddeling. In Noord-Ierland werkt men met jongeren en jongvolwassenen die deelnamen aan meerdere hergos/conferenties. In Oostenrijk benaderde men jongeren en volwassenen die deelnamen aan een bemiddeling die erg lijkt op de Belgische bemiddeling in strafzaken (minder ernstige feiten en met een verval van de stafvordering tot gevolg wanneer de bemiddeling slaagt). Deze gediversifieerde contexten moeten een zo breed mogelijk beeld opleveren van de link tussen herstelrechtelijke praktijken en desistentie.

Op de tweejaarlijkse conferentie van het European Forum for Restorative Justice dat in juni 2014 in Belfast georganiseerd werd, nam de thematiek van desistentie en zijn link met herstelrecht een belangrijke plaats in. Twee plenaire presen-

taties werden er aan gewijd. Gastheer Shadd Maruna van Queen's University gaf een introductie over het concept desistentie. Joanna Shapland duidde het verband tussen herstelrecht en desistentie vanuit de onderzoeken die zij zelf in die twee domeinen. Daarnaast waren er een heleboel workshops over desistentie en herstelrecht. Ook de voorlopige resultaten van het bovengenoemde Europese onderzoek werden voorgesteld. Daarin werd duidelijk dat herstelgerichte processen desistentie wel degelijk kan uitlokken en vooral ondersteunen, al is dat vaak niet op een spectaculaire manier. De respectvolle attitude van de bemiddelaar, de ontmoeting met het slachtoffer, de rehabilitatieve aspecten van de hergo/conferentie en de toekomstgerichtheid zijn een paar van de factoren die specifiek naar voor kwamen.

Enkele bemiddelaars van Suggnomè en Médiante presenteerden een workshop over wat dit nu betekent voor hun bemiddelingspraktijk. Hoe verschijnt het desistentieproces van de daders in de bemiddeling? Hoe kan de bemiddelaar daar op inspelen? Is het zijn/haar rol om daar actief mee aan de slag te gaan? Of staat dat buiten de rol van de bemiddelaar? Hier ligt een heel terrein voor verdere reflectie, gaande van fundamentele vragen tot heel praktische. Is bijvoorbeeld het werken aan 'zelfherstel' van de dader belangrijk genoeg in de doelstellingenlijst om er extra aandacht aan te besteden? Of is zelfherstel enkel een welkome nevenwerking van bemiddeling of hergo? En heel praktisch: als we weten dat partner en familiale relaties een belangrijke rol spelen bij desistentie, dient dan ook een bemiddelaar meer in te zetten op hun betrokkenheid bij de bemiddeling waarin de dader zich positief inzet? Met de workshop werden

eerste stappen gezet om dit debat aan te gaan.

Bibliografie

Maruna, S. (2001) *Making Good: How Ex-Convicts Reform and Rebuild Their Lives*, American Psychological Association, Washington.

McNeill, F. & Weaver, B. (2010) *Changing Lives? Desistance Research and Offender Management*, SCCJR report No.03/2010.

Moffitt, T. E. (1993) *Adolescence-Limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy*. *Psychological Review*, 100 (4)674-701.

Robinson, G., & Shapland, J. (2008) *Reducing Recidivism A Task for Restorative Justice?* *British Journal of Criminology*, 48(3), 337–358.

Shapland, J., Robinson, G. & Sorsby, A. (2011) *Restorative Justice in Practice: Evaluating What Works for Victims and Offenders*, Willan Publishing.

INTERVIEW met professor Joanna Shapland

“Desistance is the description of the whole process of changing one's life, rather than someone taking part in a programme or treatment designed specifically to produce a measured outcome.”

Joanna SHAPLAND¹

Naar aanleiding van de Internationale conferentie van Het European Forum for Restorative Justice, eerder dit jaar te Belfast, legde de redactieraad enkele verduidelijkende vragen rond desistance voor aan expert ter zake, Professor Joanna Shapland van de Universiteit van Sheffield.

1. For what reason did you start up research on the subject of desistance from crime? Was it a personal interest, or research on restorative justice practices, ...?

My interest in desistance originally started quite independently of my interest in restorative justice, which was ongoing at the time. I had been involved in research on adolescent boys getting into crime since my PhD thesis, a long time ago. I then did research on mitigation and sentencing, in which I explored what offenders said in court about their lives and how they came to commit that particular offence (and what the judge then thought of that). It resulted in a book 'Between conviction and sentence: the process of mitigation' (Routledge, 1981). That made me think about what was happening in people's lives in early adulthood, and when the chance came to explore that with Professor Sir Anthony Bottoms, in a

short longitudinal study of early adulthood funded by the ESRC from 2001, within a programme led by P-O. Wikstrom of the University of Cambridge, I jumped at that chance. We developed that study, the Sheffield Desistance Study, to be a series of in-depth interviews with 113 men in their early 20s, who were mostly persistent offenders, about their lives and how they progressed over four years.

As I said at the conference in Belfast, it was the accident of being in charge of two different projects at the same time, one the national evaluation of restorative justice, one the Sheffield Desistance Study, that made me realise the potential connections between restorative justice and desistance. This really was serendipity in academic terms - certainly not anything planned.

¹ Joanna Shapland is Professor of Criminal Justice - School of Law University of Sheffield.

they have support (from family, friends, even probation) to keep going on this much more boring (though safer) path of desistance and whether they can surmount the temptations to offend that previous mates who offend may put in their way.

3. In what way is desistance from crime different from a more what works approach?

As can be seen from the above, desistance is the description of the whole process of changing one's life, rather than someone taking part in a programme or

treatment designed specifically to produce a measured outcome. Good programmes, though, can help to desistance. For example, someone who cannot read or write is going to find it difficult to find work, so literacy programmes are really helpful. Similarly, substance abuse programmes can tackle addiction which itself may be related to criminality for that particular offender, and violence prevention programmes (anger management or domestic violence prevention) provide additional tools which will get offenders out of situations where violence may happen.

2. How would you describe desistance from crime to a non-expert? And what is the most common misunderstanding?

Desistance from crime is the process of stopping committing criminal offences. It is often a gradual process, in which offenders slow down their rate of committing crime, and often proceeds in fits and starts, in which determination to desist on the part of the offender (their 'agency') succeeds for a while, but then various obstacles get in the way and the person 'relapses' for a while. They may come back with renewed determination and then succeed. It is very rare (though not unheard of) for someone to decide to desist and manage to do it immediately. Of course, all this means that it's never actually possible to say someone has completely desisted until they die - they could always go back to crime. From the point of view of someone who has been deeply into crime, desisting means learning to lead a non-offending life in the community, including finding ways to support oneself financially through legitimate means - not an easy thing in a time of financial austerity. From the point of view of the criminal justice system, someone is likely to be desisting if they have increasing 'crime-free gaps' or their recent offences are of a much more minor nature.

A common misunderstanding is either that offenders in prison never really mean it when they say they want to give up crime, or that they never do so when they get outside. The reality is much more complex and depends upon the social circumstances of the person - whether

4. In what way are desistance from crime and a restorative justice practice as a victim offender mediation linked?

We know that restorative justice conferencing for adult offenders significantly reduces the frequency of offending (Restorative Justice in Practice, Shapland, Robinson and Sorsby, Routledge, 2011). We don't as yet have detailed evaluations which would prove whether what I indicate below is happening, but both Gwen Robinson and I think that restorative justice processes and events, particularly conferencing, aid offenders who have decided to desist. How?

First, I think that the preparation for restorative justice allows the offender to think through what they want to say - to their victim and to their family who are likely to

A common misunderstanding is either that offenders in prison never really mean it when they say they want to give up crime, or that they never do so when they get outside. The reality is much more complex and depends upon the social circumstances of the person - whether they have support (from family, friends, even probation) to keep going on this much more boring (though safer) path of desistance and whether they can surmount the temptations to offend that previous mates who offend may put in their way.

be there. What do they want to do in their life? How did that offence come about? What kinds of triggers or factors are linked to their offending?

Secondly, being at a mediation or a conference allows the offender to hear what the offence has done to the victim and to realise what kind of effects their offending is having. Supporters may also add to this. It can motivate offenders to change (but of course if they deny they did the offence, or they do not want to own up to it, then it could also provoke defiance - which is why it is really important that restorative justice is voluntary and only used when the offender admits the offence).

Thirdly, if the offender says they want to change their life, both the victim and their own supporters are likely to support that and encourage the offender to do that. One can see a restorative justice event almost as a stage on which the offender is rehearsing what their life might become, and the victim and their supporters are enthusiastically supporting that.

Fourthly, if the event produces an outcome agreement, which all parties agree to and sign (preferably), then hopefully what is in that outcome agreement is a plan over the next few months of how the offender can start changing his or her life. For this, facilitators are going to have to be aware of what kinds of programmes or agencies are available in that local area to help with

specific offender needs for desistance (such as substance abuse programmes, training programmes etc.). One might think of the outcome agreement and the process producing it as an individualised rehabilitation plan for that offender, but not a top-down, 'you will do this' plan, but one produced by the offender himself or herself.

Fifthly, those present at the restorative justice event may be able to help with aspects of the plan afterwards (which is one of the reasons why I think conferencing, with supporters, may be more helpful than pure V-O-M).

5. What place is there for the victim in this desistance model?

For me, restorative justice is very much about the victim and the victim's needs. So restorative justice must never become just about desistance and offenders. It's really important that victims can ask questions, communicate and as appropriate receive reparation. However, if one asks victims why they became interested in restorative justice (as we did, see results in the 2011 book as above), one major reason is that they want to prevent something like the offence happening to others, through helping the offender to desist. So supporting desistance is for victims as well. Some victims in our evaluation went way beyond that to offer concrete support to offenders in the outcome agreement.

6. Regarding your research on desistance from crime (and restorative justice schemes), which were the main recommendations for

(new) policy? And for practitioners of restorative justice practices?

The main recommendation is not new. It's in the EU Directive (2012). It's that victims are offered the opportunity to take part in restorative justice procedures at all stages of criminal justice (and for offences with adult offenders as well as offences with young offenders). Why? Because when we asked victims whether this was the right time to approach them, they all said yes, it was the right time - even though for some it was soon after the offence, for some this was diversionary from the main criminal justice process (for young offenders), for some it was just before sentencing, and for some it was after many years, when their offender was about to be released from prison. Almost all of them found the restorative justice very helpful. So it needs to be about offering victims that opportunity whenever, and sometimes more than once (at different times). It's not a new recommendation, but it's not happening.

So we need to sort out why it's not happening and how we can help. Some of the failure is because of stereotypes of victims and who would benefit - it's not just suitable for minor offences (victims of more serious crime found RJ more helpful). Some is fear of losing control over criminal justice and sentencing (because pre-sentence restorative justice is probably more helpful than post-sentence - because then the sentencer knows what might help). Some is simply finance and lack of trained facilitators. The government in England and Wales addressed this question in its Action Plan for restorative justice (at <https://www.gov.uk/government/publications/restorative-justice-action-plan>). I think that's quite good as to what's needed - but it doesn't mean that England has got it licked - far from it! We look to Belgium for a lot of good practice.

In terms of facilitators, some things which were found helpful in our evaluation were: (a) discuss difficult or challenging cases between you, anonymously, to see ways of approaching them and so slowly expand the remit of what kind of work can be done; (b) remember safety is a priority, but there are many ways of achieving safety where you are worried (a second facilitator, using another person if in prison, time outs); (c) do feed back to the victim what has happened after the mediation. Victims who didn't hear (and there were rather a lot in the schemes we evaluated) tended to suspect that nothing had happened post the mediation or conference and so that the offender hadn't done what they promised - so the RJ lost value in their eyes. In the large majority of cases offenders had actually done what they promised, as far as they could. So this was rather a shame.

Desistance: Rijkelijke bloei, maar nog veel jaarringen te gaan

Sofie VAN ROEYEN¹

Waar er voor de jaren zeventig en tachtig van de twintigste eeuw nauwelijks aandacht was voor de ontwikkeling van criminele carrières, laat staan voor desistance, is het onderzoek betreffende desistance nu in volle bloei. Dit blijkt onder andere uit het gebruik van de term 'desistance' in de literatuur, de hoeveelheid desistance onderzoek (zowel longitudinale kwantitatieve data, als narratieven van wetsovertreders) en geïnteresseerde onderzoekers, en interesse vanuit de praktijk. Twee recente conferenties belichten de huidige bezigheden van het desistance onderzoek: *'Beyond crime. Pathways to desistance, social justice and peacebuilding'* en *'Desistance - Sketching the future: an international conference'*.

In juni 2014 vond de 8ste jaarlijkse conferentie van het *European Forum for Restorative Justice* (EFRJ) plaats. *'Beyond crime. Pathways to desistance, social justice and peacebuilding'* luidde de titel van deze bijeenkomst. Onderzoekers, praktijkwerkers en beleidsmedewerkers uit heel Europa en ver daarbuiten kwamen samen in Belfast om over drie hoofdthema's, vermeld in de titel, na te denken en te reflecteren. Het was meteen tijdens de eerste plenaire sessie dat twee toonaangevende criminologen hun licht lieten schijnen op het thema desistance. De uiteenzetting werd sterk ingezet door Shadd Maruna (Rutgers Newark), die vernieuwend was in het

desistance landschap door narratief onderzoek te doen bij ex-criminelen. Maruna kadert tijdens zijn presentatie het desistance onderzoek en eindigt met zijn visie over de link tussen desistance en restorative justice. Volgens Maruna kan desistance heel wat leren van restorative justice en omgekeerd, restorative justice van desistance. Eén van de sprekende voorbeelden die hij gaf, is dat we te koel zijn in desistance onderzoek en we dit zouden kunnen milderden, en dus meer oog zouden kunnen hebben voor emoties, door naar restorative justice te kijken. Restorative justice kan volgens Maruna bovendien het proces van desistance voeden.

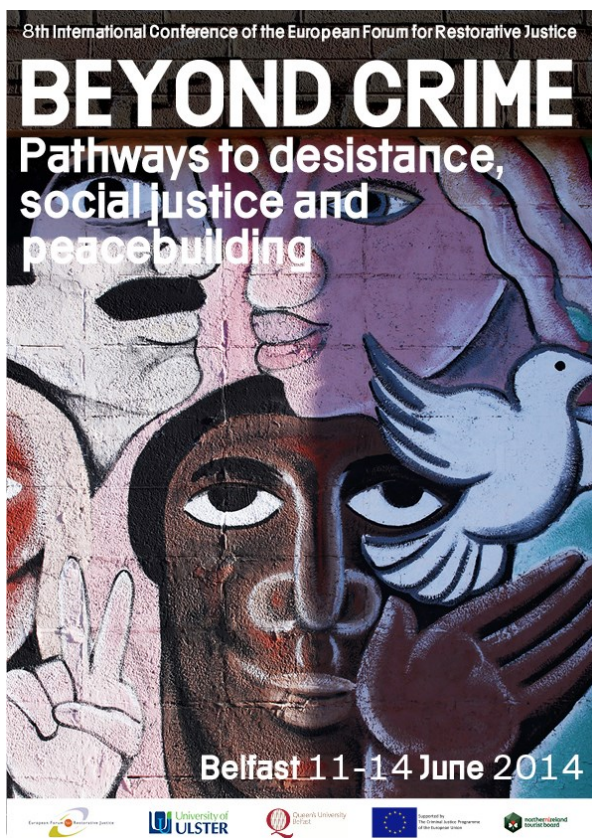
Menselijke relaties zijn namelijk een belangrijke factor voor desistance, en worden door en tijdens bemiddeling gestimuleerd. De tweede plenaire spreker was Joanna Shapland (University of Sheffield) die de Sheffield desistance study (SDS), die ze uitvoerde samen met Anthony Bottoms (University of Sheffield), combineerde met een nationale evaluatie van restorative justice. Shapland geeft aan dat ze door deze combinatie een link ontdekte tussen twee concepten die ze eerder nog niet gelinkt had. Shapland's presentatie was volledig gefocust op deze link. Deze lijkt voor Shapland zo verregaand dat de literatuur over desistance en deze over herstel-

¹ Sofie Van Roeyen is doctoraatsstudent aan de Universiteit van Gent, vakgroep criminologie, strafrecht en sociaal recht, Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP). Contact: Sofie.VanRoeyen@UGent.be

recht, een vertaling lijken van elkaar in de eigen typische academische woordenschat. Een belangrijk onderdeel van deze link is dat desistance en restorative justice beide gaan over het stoppen met plegen van criminaliteit. Aanvullend merkt Shapland op dat restorative justice gefocust is op de toekomst en dat desistance ook naar de toekomst georiënteerd zou moeten zijn. Daarnaast geeft Shapland aan dat restorative justice een zeker niveau van face-to-face communicatie toelaat over desistance in een veilige omgeving. Tenslotte blijkt restorative justice aangevoeld te worden als zeer eerlijk. Dit hoog legitimiteitsgehalte zou ook bijdragen aan de verschuiving naar desistance.

Tijdens de dialoog met Joanna Shapland die de tweede dag van de conferentie plaatsvond, werd duidelijk dat het procesmatig karakter van desistance in haar definitie op de voorgrond wordt geplaatst. Ze omschrijft desistance als een individu zijn/haar eigen weg naar het leren om een ander leven te leiden

[...]de vaststelling dat de beslissing om te desisten niet hetzelfde is als het effectief leiden van een niet-crimineel leven. Beide momenten vertonen volgens Shapland een link met restorative justice. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de meeste deelnemers aan restorative justice beslist hebben te willen desisten. De uiteindelijk overeengekomen plannen die uit restorative justice voortvloeien, kunnen dan op hun beurt de start zijn van het leven van een niet-crimineel leven.

in de maatschappij die vrij is van criminaliteit. Om dit te kunnen bereiken zou het volgens Shapland belangrijk zijn te voorzien in een individueel plan dat middelen aanbiedt om desistance te ondersteunen. Eerder op deze conferentie, tijdens de plenaire sessie, gaf Shapland al aan dat blijkt uit de SDS dat de initiële beslissing om te desisten, het sleutelmoment is. Ze vult deze bevinding aan door de vaststelling

dat de beslissing om te desisten niet hetzelfde is als het effectief leiden van een niet-crimineel leven. Beide momenten vertonen volgens Shapland een link met restorative justice. Uit onderzoek blijkt namelijk dat de meeste deelnemers aan restorative justice beslist hebben te willen desisten. De uiteindelijk overeengekomen plannen die uit restorative justice voortvloeien, kunnen dan op hun beurt de start zijn van het leven van een niet-crimineel leven.

De suggestie in de titel van de conferentie, "Pathways to desistance", bleek niet helemaal te worden waargemaakt. Desistance als geheel concept kwam nauwelijks aan bod. Op de conferentie werd voornamelijk over desistance gesproken en gereflecteerd over een link met

herstelrecht, namelijk de impact van herstelrecht (bemiddeling, conferencing en herstelgerichte praktijken) op het afzien van het plegen van nieuwe delicten. De focus van de conferentie lag dus niet op het procesmatige karakter van desistance, maar op de link met herstelrecht. De “pathways to desistance” vervielen al snel in een “pathway to desistance”. Toch was net de link met herstelrecht een sterkte en een noodzaak. De huidige desistance literatuur heeft namelijk erg weinig aandacht voor de link tussen desistance en herstelrecht. **Wellicht is dit omdat justitie traditioneel weinig invloed blijkt te hebben op het desistance proces.** Herstelrecht zorgt hier voor een derde weg die lijkt bij te dragen aan het stopproces. Dit blijkt o.a. uit het onderzoek van Katrien Lauwaert (België), Veronika Hofinger (Oostenrijk) en Brendan Marsh (Noord-Ierland) die tijdens een workshop een presentatie gaven van de eerste resultaten van hun lopend onderzoek. Zij bestuderen immers mechanismen binnen bemiddeling (België en Oostenrijk) en conferencing (Noord-Ierland) die kunnen bijdragen aan desistance en het verminderen van victimisatie. Voor België blijkt dat **de rol van de bemiddelaar, de ontmoeting met het slachtoffer, de mogelijkheid om een positieve identiteit te tonen en herstel naar het slachtoffer**, een invloed kunnen hebben op desistance. Ook de uiteenzetting van Bart Claes, Antonio Buonatesta, Gaetane Zeegers, Ingrid Marit en Joke De Clercq (bemiddelaars bij ‘Mediante’ en ‘Suggnomè’) toonde met een aantal praktijkvoorbeelden aan dat bemiddeling wel degelijk invloed kan hebben op het proces van desistance. De bemiddelaars zijn genuanceerd en stellen vast dat een goede bemiddeling geen garantie is voor desistance, maar dat bemiddeling ook niet per se leidt tot recidivisme. Daarnaast geven de bemiddelaars ook aan dat de invloed van bemiddeling sterk afhangt van de rol die bemiddeling heeft in een samenleving. Ik zou hieraan willen toevoegen dat restorative justice en desistance klaarblijkelijk niet hetzelfde zijn. Ook al vertonen beide concepten veel gelijkenissen en kunnen beide concepten iets van elkaar leren, het blijkt dat men soms desist zonder dat bemiddeling plaatsgevonden heeft of los van de bemiddeling, en dat wetsovertreders ook om andere redenen stoppen met het plegen van criminaliteit. We zouden samenvattend wel kunnen stellen dat herstelrecht een meer op desistance georiënteerd gerechtelijk antwoord is, dan het traditioneel bestraffend antwoord.

Shapland wijst op het feit dat de factoren die mensen in de criminaliteit leiden, kunnen verschillen van de factoren die mensen uit de criminaliteit leiden. Maruna voegt hier bovendien aan toe dat bijna iedereen stopt met het plegen van criminaliteit, maar dat we kennis missen over de

weg uit de criminaliteit. Wat betreft het gemis aan kennis, weerklonk één duidelijke boodschap doorheen de conferentie: verschillende concepten vertonen heel wat linken en zouden moeten open staan om van elkaar te leren. Maruna spreekt over een grijze zone en stelt zich de vraag ‘What’s in a name?’. We lezen heel wat zaken die eigenlijk over hetzelfde gaan, maar dan anders verpakt zijn. De wetenschap, de praktijk, en het beleid zouden sneller vooruit kunnen gaan als ze over het muurtje heen zouden kijken, in plaats van zelf telkens het warm water

We zouden samenvattend wel kunnen stellen dat herstelrecht een meer op desistance georiënteerd gerechtelijk antwoord is, dan het traditioneel bestraffend antwoord.

uit te vinden.

De tweede conferentie *‘Desistance - Sketching the future: an international conference’* werd in september 2014 georganiseerd door Joanna Shapland (één van de plenaire sprekers op de conferentie in Belfast), Anthony Bottoms en Stephan Farrall (University of Sheffield). Het betrof een internationale conferentie die plaatsvond in de Universiteit van Sheffield en uitsluitend gewijd was aan desistance. In tegenstelling tot de conferentie van het EFRJ, kwam desistance hier als geheel proces aan bod. De conferentie kende een bijzonder opzet. De papers van de sprekers werden op voorhand doorgestuurd naar de participanten, waardoor veel ruimte gecreëerd werd voor discussie over huidig en toekomstig desistance onderzoek. Alle presentaties werden gegeven door gerenommeerde desistance onderzoekers.

In Belfast zei Maruna reeds dat de meerderheid van de personen die wij labelen als criminelen, desisten van cri-

minaliteit. Hij voegde daaraan toe dat we rituelen hebben om mensen te criminaliseren, maar dat we niet aan decriminalisering doen. De discussie over **labelling** werd verder gezet in Sheffield en iedereen leek het eens met elkaar. Het label van crimineel blijft voor altijd kleven aan de persoon die gelabeld werd. Men noemt personen die in het verleden criminaliteit gepleegd hebben, 'ex-criminelen'. Het woord crimineel is nog steeds terug te vinden in deze term, ook al werd 'ex' toegevoegd. We zijn in staat om aan degradatie te doen, maar als personen weer op het rechte pad zijn, lijken we het moeilijk te vinden om rituelen te creëren voor re-integratie en blijven mensen voor altijd aan hun label gelinkt. Het zou veel minder vernederend zijn om, zoals Fergus McNeill (University of Glasgow) in de discussie toevoegde, ex-criminelen niet zo te noemen, maar ervoor te kiezen om de term 'personen met veroordelingen' te gebruiken. Aangezien het labelen van mensen invloed kan hebben op hoe personen zichzelf zien, en kan leiden tot self fulfilling prophecy, zouden we **meer moeten focussen op de persoon in plaats van op het label**.

Het eerste panel van de conferentie in Sheffield werd gewijd aan levenslooptransities (kan gaan om allerlei gebeurtenissen in het leven van de betrokkene, voorbeelden: huwelijk, krijgen van een kind, of nieuw werk). Shapland maakte in Belfast reeds duidelijk tijdens haar dialoog dat ze bedenkingen heeft bij het bestaan van zogenaamde 'turning points' of 'keerpunten'. Volgens Shapland zijn er

wel factoren die een invloed kunnen hebben op mensen, maar het gaat niet zozeer om 'keerpunten' als wel om gebeurtenissen die iets teweeg kunnen brengen, naast agency dat ook zeer belangrijk blijkt. De discussie over het al dan niet bestaan van 'keerpunten' werd verder gezet in Sheffield. 'Turning points' is een concept dat in de literatuur reeds vaak besproken werd. Torbjorn Skardhamer (Statistics Norway) vond in zijn onderzoek dat het grootste deel van de verandering gebeurt vóór de transitie. Zijn onderzoek wees uit dat levensgebeurtenissen wel een effect hebben op desistance, maar desistance slechts voor een zeer beperkt deel verklaren. Volgens Skardhamer zou dit geïnterpreteerd kunnen worden doordat een transitie niet over één persoon gaat, de 'crimineel', maar ook nog over andere personen en actoren met wie de desister interageert (voorbeeld: werkgever, deze persoon zal niet geneigd zijn iemand aan te nemen indien de werknemer niet wil veranderen). Bovendien zijn levensgebeurtenissen op zichzelf ook processen (voorbeeld: wanneer men mama/papa wordt, is dit ook niet van de ene op de andere moment. Men gaat samen wonen, men neemt de beslissing om ouder te worden, en het kind wordt gedurende negen maanden gedragen door de moeder).

Rolf Loeber (University of Pittsburgh) legt in zijn presentatie bij de start de nadruk op de definitie van desistance. Het procesmatige karakter van desistance komt doorheen heel de conferentie aan bod, maar de wijze waarop Rolf Loeber

Jaarringen—© www.rootsmagazine.nl

desistance definieert, is een schoolvoorbeeld van de dynamische benadering. Hij ziet desistance als het stoppen met plegen van criminaliteit, het verminderen in ernst van

concept afkomstig van de geestelijke gezondheidszorg. Traditioneel was de recovery literatuur, zoals de desistance literatuur nog steeds, gefocust op een maatschappelijk

waarbij hij aangeeft dat we in desistance onderzoek te koel zijn en dat we onder meer van restorative justice kunnen leren om meer emoties in acht te nemen. Ook vanuit de recovery literatuur kunnen we geïnspireerd worden om meer emoties in acht te nemen.

Toekomstig onderzoek zou dus minder algemeen moeten zijn, gericht op ‘de wetsovertreders’, maar meer specifiek en gedetailleerd omdat het desistance proces verschillen blijkt te vertonen tussen diverse soorten criminaliteit en soorten wetsovertreders.

Wetende dat bijna iedereen stopt met het plegen van criminaliteit, en dat de factoren die leiden tot criminaliteit niet steeds dezelfde zijn als deze factoren die mensen uit de criminaliteit leiden, is het verrassend dat desistance onderzoek nog niet zo een lange traditie kent. De loutere aandacht voor 'desistance', los van de invulling van het onderzoek, laat reeds toe om 'positiever' onderzoek te doen. Het is namelijk 'negatiever' te noemen dat onderzoekers in het verleden uitsluitend, of voornamelijk, bezig waren met wat mensen leidt tot het plegen van criminaliteit. Echter, binnen desistance onderzoek is duidelijk gebleken dat verschillende benaderingen aangenomen kunnen worden. Lila Kazemian (City University of New York) merkt op dat we niet meer op risico's willen oriënteren, maar dat we het wel nog steeds doen. Ik vind, net zoals Kazemian, dat de nood hoog is voor desistance onderzoek dat afstand neemt van recidiveonderzoek. Desistance gaat namelijk over meer dan niet meer recidiveren. De emotionele kant, waar Maruna in Belfast over sprak, is iets waar onderzoek volgens mij nog veel meer aandacht aan moet schenken. Het is gebleken dat het een rol speelt, dus zou onderzoek hier meer op moeten focussen. Onderzoek zou meer oog moeten hebben voor het proces, en hoe dat proces aanvoelt voor de wetsovertreders zelf. Het proces is meer dan de, nog steeds en uiteindelijk, gewenste uitkomst van abstinentie van criminaliteit. Om een positieve-

de gepleegde criminaliteit of het verminderen in frequentie van het plegen van criminaliteit.

Aan bovenstaande inhoudelijke bespreking van twee conferenties betreffende desistance, kan mijn doctoraatsonderzoek, onder het promotorschap van Prof. dr. Freya Vander Laenen, aan de Universiteit van Gent, gelinkt worden. Zoals de rode lijn doorheen de eerste conferentie, is het uitgangspunt van het onderzoek over het desistance proces te leren door naar niet-criminologische concepten en literatuur te kijken. Het onderzoek gaat over het desistance proces van wetsovertreders met een psychiatrische problematiek. Vergelijkbaar met de analogie tussen desistance en restorative justice, blijken ook desistance en recovery erg veel gelijkenissen te vertonen. Recovery of herstel is een

bepaalde uitkomst, namelijk het verdwijnen van de symptomen van de psychiatrische problematiek. Sinds 2012 maakt de recovery literatuur een onderscheid tussen klinische recovery (traditioneel) en persoonlijke recovery (tegenwoordig). Bij persoonlijke recovery wordt de uitkomst van het herstelproces individueel bepaald en dus niet langer maatschappelijk bepaald. Geïnspireerd door de recovery literatuur, zou onderzoek meer oog moeten hebben voor de persoonlijke beleving van het desistance proces door de wetsovertreders zelf. Mijn doctoraatsonderzoek is dan ook een belevingsonderzoek dat focust op factoren die wetsovertreders in het stopproces van criminaliteit helpen en die het desistance proces aldus kunnen versnellen. Dit sluit aan bij de opmerking van Maruna in Belfast

re bril op te zetten in desistance onderzoek moeten we weg van het idee dat de focus van onderzoek dient te zijn dat we moeten nagaan of 'bewijzen' of de wetsovertreder nog feiten gepleegd heeft (officiële of zelf gerapporteerde gegevens). Deze eenzijdige benadering is te veel gericht op abstinentie en leunt te sterk aan bij recidive onderzoek en bij de nadruk op risico's. Daarom pleiten we ook in mijn onderzoeksproject om de ervaringen van wetsovertreders als prioritair te beschouwen en de sterktes van personen een meer expliciete plaats te geven.

Beide conferenties zijn erin geslaagd zeer actuele bewegingen bloot te leggen, maar wat zijn nu de uitdagingen voor de toekomst wat betreft desistance onderzoek? Uit de conferentie in Belfast bleek dat het een uitdaging is voor de toekomst om desistance en herstelrecht zoveel mogelijk trachten te integreren door tijdens herstelrechtelijke praktijken te focussen op factoren die belangrijk blijken voor het stopproces met criminaliteit. Tijdens de conferentie in Sheffield werd een volledige discussie gewijd aan toekomstig onderzoek. McNeill geeft aan dat men in de toekomst zowel longitudinale kwantitatieve data nodig heeft, als kwalitatieve data. Persoonlijk sluit ik mij daarbij aan, en voeg ik toe dat naar mijn mening de desistance literatuur met het boek 'Making good' van Maruna, daterend uit 2001, een zeer belangrijk kantelmoment is en blijft in desistance onderzoek. Maruna wist te innoveren door verhalen van wetsovertreders te gebruiken om desistance te onderzoeken. Loeber wijst terecht op de mogelijkheid om secundaire data analyse te doen, waarbij reeds verzamelde gegevens opnieuw geanalyseerd worden. Volgens hem is het een mogelijkheid

waarvan te weinig gebruik wordt gemaakt, en die veel tijd zou kunnen uitsparen. Bottoms reviseert de huidige desistance literatuur en merkt op dat te weinig desistance onderzoek een onderscheid maakt tussen verschillende types criminaliteit. Zelf vul ik deze tekortkoming graag aan met de nood aan een extra jaarring in onze desistance stam waarin onderzoek een onderscheid maakt tussen diverse specifieke groepen wetsovertreders. Ik zal daar met mijn onderzoeksproject aan trachten bij te dragen door te focussen op wetsovertreders met een psychiatrische problematiek. Toekomstig onderzoek zou dus minder algemeen moeten zijn, gericht op 'de wetsovertreders', maar meer specifiek en gedetailleerd omdat het desistance proces verschillen blijkt te vertonen tussen diverse soorten criminaliteit en soorten wetsovertreders. Anderzijds blijkt er, breder dan één onderzoek, toch nood aan een algemene benadering en theorie voor desistance. Er lijkt dus nood aan een gezonde verstandhouding tussen diversiteit en universaliteit. Tenslotte blijkt het concept 'agency' heel wat verschillende definities te kennen, is het niet steeds duidelijk waarover men het precies heeft als men in onderzoek over 'agency' spreekt, en is het bovendien ook niet duidelijk hoe agency nu precies inspeelt op het desistance proces. Ook hier zal toekomstig desistance onderzoek dus klaarheid moeten brengen.

Desistance onderzoek is duidelijk in volle bloei, maar er is nog veel groeimarge. De volgende jaarringen kennen bovendien reeds voor een deel hun gewenste en nodige invulling. Het blijkt dus, althans naar mijn opinie, dat het desistance onderzoek nog een mooie toekomst zou kunnen te wachten staan. Samen met u ben ik benieuwd of de speci-

fieke invulling die men vandaag van toekomstig desistance onderzoek schetst, ook in realiteit zal worden omgezet en zal leiden tot boeiende en vernieuwende onderzoeksresultaten.

Desistance from crime

Het gewicht in de weegschaal

Een subjectief antwoord vanuit de ervaringen met probanten

*Sabine De Clippeleer*¹

In dit discours zoeken we antwoorden op de vragen: ‘Wat maakt dat een persoon stopt met strafbaar gedrag en de andere lustig verder feiten pleegt?’ en ‘Wat is er fundamenteel nodig om een switch te maken in de gedragskeuze?’

Vooraleer we dieper ingaan op mogelijke antwoorden, lijkt het ons wenselijk om de term ‘desistance’ te verduidelijken en in te gaan op de theorieën die we terug vinden in de literatuur². We zullen deze vervolgens koppelen aan de subjectieve ervaringen bij probanten.

Vogelzang (2009) definieerde ‘desistance’ als volgt: *Desistance is het uitblijven van delict gedrag over een langere periode, hetgeen samenhangt met een overtuigende (verinnerlijkte) en actieve (gedragsmatige) investering van de desister in zijn sociale en materiële omgeving voor het bereiken van pro sociale doelen, waarbij de omgeving zijn investering om met criminaliteit te stoppen daadwerkelijk en voortdurend bekrachtigt (blz. 4)*. Uit deze definitie kunnen we dus afleiden dat het over personen gaat die volledig stoppen met het plegen van feiten. Vanuit een eigen motivatie en een actief werken aan zichzelf om op het rechte pad te blijven. En een omgeving die hen daarbij helpt.

In de literatuur zijn er vijf theorieën die desistance trachten te verklaren:

1. *Maturatietheorieën*: desistance verloopt op een natuurlijke manier met het verstrijken van de tijd.
2. *Rationele keuze theorie*: het al dan niet doorgaan of stoppen met criminaliteit heeft te maken met een bewuste afweging van de kosten en baten.
3. *Biologische- en rationele keuzemodellen* combineren de twee hierboven beschreven theorieën. Ze maken een onderscheid tussen de ‘life-course-persistent offenders’ en ‘adolescence-limited offenders’. De eerste groep is door een combinatie van neuropsychologische tekortkomingen met verstoorde sociale relaties en mislukkingen op vlak van onderwijs gedetermineerd om levenslang anti-sociaal gedrag te vertonen. Bij de tweede groep is het delinquent gedrag eerder situationeel. Door goede ontwikkelde sociale en intellectuele vaardigheden wordt het crimineel gedrag op het pad naar volwassenheid achtergelaten.
4. *Sociaal georiënteerde theorieën*: alles hangt af van de sociale bindingen van het individu. Huwelijk, ouderschap en vast werk zorgen voor maatschap-

¹ Sabine De Clippeleer werkt als Justitieassistent in het Justitiehuis te Gent.

² We baseren ons voornamelijk op de masterproef van Carolien Bonnarens ‘desistance in het licht van het beslissingsproces van de strafrechter’ (2013).

pelijke bindingen en hierdoor ontstaat 'sociaal kapitaal'.

5. *Theorie van de subjectieve interpretatie:* sociale bindingen zijn noodzakelijk maar dit is onvoldoende. Tevens moeten actieve keuzeprocessen en cognitieve veranderingen aanwezig zijn.

Vanuit een subjectief aanvoelen en een korte bevraging van probanten blijkt dat de verscheidene theorieën van toepassing zijn. De ene justitiabele is uiteraard de andere niet. Is er sprake van een verslaving, seksueel disfunctioneren, een complete normvervaging, partnergeweld, een persoonlijkheidsstoornis, zijn er überhaupt nog bindingen met anderen, ...

Er wordt wel eens gesteld 'het wordt eens **tijd**' dat er verandering komt (maturatietheorie). Alsof de jaren voor het 30ste levensjaar 'de prutsjaren' zijn. Sommige cliënten stellen hun eigen leeftijd in vraag en zeggen zelf: *'Het wordt tijd dat mijn verstand komt'*. Ze stellen dan hun eigen leven in vraag en maken als het ware een balans op van datgene dat ze tot nu bereikt hebben en plaatsen er een zelf gemaakt gemist toekomstbeeld naast ('waar ze al konden staan'). Bvb. *"David werd meermaals veroordeeld door de Correctionele Rechtbank voor allerlei zaken: diefstal, geweld, vernieling, ... Hij is ondertussen 30 jaar en stelt zijn eigen gedrag ernstig in vraag. Het 'moet' nu wel komen. Hij wil een gezin stichten en komaf maken met zijn gedrag."*

Een justitiële veroordeling brengt automatisch een aantal kosten met zich mee. Er zijn vaak gerechtskosten en daarnaast ook geldboetes

en burgerlijke partijen. Sommige justitiabelen maken een **financiële balans** op: *'Wat heeft het mij reeds opgebracht en wat heeft het mij al gekost'*. Vaak komen ze tot de conclusie: *'Het heeft mij al teveel geld gekost'*. En vervolgens koppelen ze dit terug naar de vraag wat ze met dat geld allemaal hadden kunnen doen (rationele keuzetheorie). Bvb. *"Hans werd veroordeeld wegens een gewelddelict op een café. Het slachtoffer werd zwaar toegetakeld en stelde zich burgerlijke partij. Hij heeft meerdere duizenden euro's betaald aan het slachtoffer. Hans vindt dat hij al veel verder had kunnen staan, mocht dit feit nooit gebeurd zijn. Materiële zaken zijn bovendien voor hem erg belangrijk."*

Andere justitiabelen stellen zeer duidelijk dat ze **gebroken hebben met hun 'vrienden'**. De loyaliteit die sommige cliënten voor vrienden ten toon spreiden is erg groot. Ergens leeft er het verlangen dat die loyaliteit wederzijds is. Als dan blijkt dat de ander toch niet zo loyaal is, kan er een diepe ontgoocheling optreden. Sommigen komen dan tot de conclusie dat ze beter volledig breken met bepaalde 'vrienden'. De opbouw van nieuwe constructieve relaties verloopt meestal moeizaam. **Werk** vinden en collega's leren kennen, kunnen een hand reiken voor een nieuw netwerk. Daarnaast kan het vinden van een **partner** daaraan tegemoet komen. Sommige cliënten bloeien open in een nieuwe relatie. Als de relatie kan terugvallen op een sterk fundament, blijkt dat deze cliënten minder snel zullen wankelen. Als ze dan ook nog een **ouderrol** kunnen opnemen, kan dit een kentering betekenen. Sommigen zijn diep getroffen door de geboorte van hun kind en willen hun kind een goede toekomst geven (sociaal

'het wordt eens tijd'
dat er verandering
komt

georiënteerde theorie). Bvb. *“Johnny werd door de Correctionele Rechtbank veroordeeld wegens diefstal met geweld. Hij gebruikte speed, liep wat rond bij zijn vrienden en kende niet echt een thuis. Naar aanleiding van de feiten verbleef hij in de gevangenis. Niemand van zijn vrienden kwam hem bezoeken. Hij belandde uiteindelijk in een daklozencentrum. Van daaruit zocht hij een woonst en vond hij werk in de bouwsector. Financieel ging hij een collectieve schuldenregeling aan. Op vele vlakken ervaart hij nu stabiliteit. Hij heeft een zoontje waar hij reeds jaren geen contact mee heeft. Hij onderneemt nu stappen om zijn zoontje terug te zien. Johnny wil het rechte pad blijven bewandelen om er te kunnen zijn voor zijn zoontje.”*

Daarnaast denken wij dat een zekere **emotionele maturiteit** noodzakelijk is. We bedoelen daarmee dat er een zekere emotionele dieptegang mogelijk moet zijn. Tevens denken we dat het noodzakelijk is dat een **betekenisvolle ander** (therapeut, psycholoog, psychiater, justitieassistent, ...) de justitiabele kan aanzetten tot **zelfreflectie**. De justitiabele die er in slaagt om zijn eigen daden in vraag te stellen en daarnaast ook erkenning krijgt voor het onrecht dat hem werd aangedaan in zijn leven (de meeste daders zijn ook slachtoffers), lijken ons daarin basisvoorwaarden (theorie van de subjectieve interpretaties). Bvb. *“Alain D. werd gevolgd in het kader van een probatiemaatregel naar aanleiding van partnergeweld. Hij kon plots erg agressief worden. De oorzaak van zijn onvermogen om op een constructieve wijze om te gaan met spanningen en frustraties lag in zijn verleden. Hij werd ernstig mishandeld door zijn moeder. Hij volgde therapie bij een psycholoog waarbij de focus ook lag bij zijn gevoelens als kind. Als hij nu moeilijkheden ervaart, neemt hij spontaan contact op met zijn psycholoog.”*

We kunnen besluiten dat er geen eenduidig antwoord bestaat. Meestal worden er gewichten in de weegschaal gelegd. *Waar sta ik nu en waar had ik kunnen staan? Wat heeft dit mij allemaal al gekost en wat had ik met dat geld kunnen doen? Waar zijn mijn ‘vrienden? Wil ik nog verder met die mensen?* Reflectie over eigen handelen en erkenning vanuit eigen onrecht kunnen, volgens ons, een kentering betekenen. Werk, partner en kind kunnen zeker een meerwaarde betekenen in het verankeren van een andere levenswijze.

We kunnen besluiten dat er geen eenduidig antwoord bestaat. Meestal worden er gewichten in de weegschaal gelegd. *Waar sta ik nu en waar had ik kunnen staan? Wat heeft dit mij allemaal al gekost en wat had ik met dat geld kunnen doen? Waar zijn mijn ‘vrienden? Wil ik nog verder met die mensen?*

CASUS

“Ik was benieuwd. Hoe zou het hem vergaan zijn? Zou de bemiddeling het verschil gemaakt hebben of niet? Was hij nog wel vrij? Waar stond hij nu?”

Ingrid MARIT¹

Dit is een verhaal uit de praktijk. Het gaat over twee mannen: de ene is Pieter en op het moment dat ik hem voor het eerst ontmoet is hij 26 jaar. De andere is Gust. Hij is een actieve senior van 77jaar.

De levensloop van beiden kruist brutaal en onverwacht in de zomer van 2010. Gust wordt slachtoffer van een homejacking, waarbij hij zwaar gewond geraakt. Eén zomer later zien beiden elkaar opnieuw terug in een bemiddelingsgesprek. Ik mag getuige zijn van deze ontmoeting, die me nu nog steeds blijft als één van de meest bijzondere die ik de afgelopen 5 jaar mocht begeleiden.

In juni 2014, 3 jaar na het afronden van de bemiddeling, neem ik terug contact op met Pieter, met de vraag of ik hem opnieuw kan spreken over de weg die hij intussen afgelegd heeft. De conferentie in Belfast en de workshop die we daar gaven over “Desistance” was de concrete aanleiding voor dit gesprek.

Ik was benieuwd. Hoe zou het hem vergaan zijn? Zou de bemiddeling het verschil gemaakt hebben of niet? Was hij nog wel vrij? Waar stond hij nu?

In de tekst hieronder lees je hoe het hem verging...

¹ Ingrid Marit werkt als slachtoffer-daderbemiddelaar voor Suggnomè vzw in de Bemiddelingsdienst Provincie Antwerpen.

...3 jaar later

Het was wel wat spannend om na 3 jaar terug contact op te nemen. Ikzelf had intussen niets meer gehoord. Zou zijn telefoonnummer nog kloppen? Wat zou zijn straf zijn geweest? Zou hij nog steeds vrij zijn?

Gelukkig kreeg ik hem onmiddellijk aan de lijn, toen ik belde. Ik pols of hij bereid zou zijn om nog eens gesprek te hebben in het kader van de conferentie. Dat wil hij wel doen. We maken een afspraak voor een gesprek.

juni 2014: ik ga op bezoek bij Pieter en blik terug met hem op de afgelegde weg.

Het eerste wat hij zegt, als ik vraag hoe hij terug kijkt op de bemiddeling, is dat hij hoopt dat Gust toch opnieuw zou kunnen petanque spelen. Dat is hem blijkbaar wel echt bijgebleven.

Dan vertelt hij:

Na de bemiddeling is de zaak nog

een paar keer uitgesteld. Uiteindelijk is hij voorgekomen en heeft hij van de rechter het maximum werkstraf gekregen: 500uur en verstrengd toezicht door de justitie-assistent.

De werkstraf zelf heeft hij uitgevoerd in een kringloopwinkel. Hij was er niet de enige werkgestrafte, maar wel de enige die er full time was. Daardoor werd hij snel opgenomen in het team, wat op zich positief was op sociaal vlak. Hij had er niet de stempel van werkgestrafte. De werkstraf op zich is zeer goed gelopen. Het was wederzijds geven en nemen. Door zijn ervaring in de logistieke sector kon hij ook een wederdienst leveren aan de organisatie die hem opgenomen had. Het was een win-win situatie.

Na de werkstraf is hij stilaan terug zelfstandig begonnen in de bouw. Op dit moment is dit voor hem een halftijdse bezigheid.

Wanneer ik hem vraag, waar voor hem het besef gekomen is dat het zo niet verder kon, zegt hij dat hij dit al besepte voor hij opgepakt werd. Het was echter te laat om zijn fout nog zelf te kunnen herstellen. Gelukkig werd hij via JWW doorverwezen naar bemiddeling.

Ik vraag hem, wat hem motiveerde om bemiddeling te vragen. Daarop zegt hij: ik had het nodig om het af te sluiten. Ik wilde het graag uitleggen aan het slachtoffer, ook al had ik niet echt een uitleg. Ik vond dat ik dat verschuldigd was. Ik wilde ook graag weten hoe het nu met hem was. Ik had hem hulpeloos achtergelaten en het hield me bezig hoe ernstig zijn toestand was. Ik wist niet of hij dood was of niet.... Ik was echt

gerustgesteld toen ik hoorde dat hij nog leefde en de schade niet al te beperkt was. Als ik hem nadien zag, zag ik een kordate man, die begripvol was en interesse toonde in wie ik was. Ik had verwacht dat hij kwaad zou zijn en met rede. Op één of andere manier klikte het tussen ons. Nadien had ik een ander beeld van Gust, ook als de man die pentanque speelde. Elke keer nadien als ik iets ivm petanque tegenkwam, moest ik aan hem denken. In dat opzicht bleef hij me wel vergezellen.

De bemiddeling was zeker één van de factoren die gemaakt hebben dat ik mijn leven terug op het rechte pad heb gekregen. Samen met het feit dat ik al werk had en een woonst, heeft dit er voor gezorgd dat de rechter me niet terug naar de gevangenis heeft gestuurd. Van de gevangenis wordt niemand beter: ik niet, het slachtoffer niet (want dan kon ik niet werken om de schadevergoeding te betalen), maar ook de maatschappij niet. En toch blijft men er in geloven. Maar tegelijk zou ik ook niet weten wat het alternatief zou moeten zijn...Gevangenis is tijdverlies.

Ik had ook geluk met de werkstraf. Door een toeval kwam ik bij een project terecht dat me goed lag en waar mijn kwaliteiten gezien werden en gewaardeerd werden. Ik leerde er werken in teamverband. Het was fijn dat ik opgenomen werd in de groep en niet bekeken werd als een werkgestrafte.

Daarnaast geeft Pieter ook aan dat het belangrijk is om – als je uit de gevangenis komt – te kunnen terugvallen op een vergevensgezinde familie en omgeving. Zijn vrienden van vroeger weten wat er gebeurd

is, maar aanvaarden hem zoals hij is. Ze veroordelen hem niet.

Bij het zoeken naar werk, als hij uit de gevangenis kwam, zegt Pieter dat hij gelukkig kon terugvallen op een positieve ervaring met zijn vorige werkgever. Hij is na zijn gevangenisstraf terug naar zijn ploegbaas gegaan en heeft de situatie uitgelegd. Omdat ze voordien tevreden waren over zijn werk, kon hij terug beginnen. Het verdiende goed en hij had toch nog veel vrije tijd (door de vele regendagen was hij vaak technisch werkloos). Dat maakte dat hij een aantal dingen snel terug in orde kon brengen, zoals bijvoorbeeld zijn financiële toestand en het betalen van het voorschot aan het slachtoffer.

Voor zichzelf heeft hij niet veel schrik dat hij terug zou hervallen. Hij is nu 28 jaar en zegt zelf sterker er zijn uitgekomen. Hij heeft geleerd om te praten en minder op te kroppen. “Vroeger kropste ik alles op tot het er eens uitkwam, en dan gebeurden er heel extreme dingen”. Ik weet nu beter wanneer mijn emmer vol is en wat ik moet doen om hem leeg te maken.

Naar de toekomst toe, hoopt hij ooit zelf een gezin te kunnen stichten en zijn bedrijf nog meer uit te bouwen, zodat hij zeker 4 van de 5 werkdagen werk heeft. Ook de relatie met zijn eigen vader, zou hij graag beter zien,...

“Veel hangt vooral van jezelf af”, getuigt Pieter. Je hebt altijd een keuze. Het belangrijkste om ergens te geraken is een plan hebben. Perspectief moet je voor jezelf creëren. Dat is ook zijn boodschap aan ande-

re jongens die in de gevangenis zitten: wacht niet af maar doe zelf iets. Je hebt meer keuze dan je denkt.

Tot slot:

Het was alleszins een fijne ervaring om opnieuw contact te hebben en te zien welke weg deze man had afgelegd.

In dit geval is de bemiddeling zeker één van de factoren geweest die bijgedragen hebben tot zijn zelfherstel, in combinatie en interactie met andere factoren: **zoals de wil en motivatie om te veranderen, de steun van familie en sociale context, het hebben van werk, het krijgen van kansen door de rechter (ic de maatschappij), het zich gezien en gewaardeerd voelen, kunnen bouwen op positieve zaken uit het verleden, een tikkeltje geluk, een gezonde dosis zelfkennis en wat doorzettingsvermogen...**

IMPRESSIE CONFERENTIE of the European Forum for Restorative Justice

‘Beyond Crime: Pathways to Desistance, Social Justice and Peacebuilding

Belfast, 11 - 14 June 2014

Eric WIERSMA¹

Graag geef ik een persoonlijke impressie van deze inspirerende conferentie in Belfast, georganiseerd door het Europese forum voor herstelrecht (European Forum for Restorative Justice). Het is uiteraard niet mogelijk een volledige impressie te geven, met zo veel workshops en interessante plenaire sprekers, daarom mijn persoonlijke selectie die natuurlijk gekleurd is, en ongetwijfeld ingegeven is door mijn enthousiasme en betrokkenheid vooraf en tijdens de conferentie, als lid van het organisatie-team van het Europese Forum.

Laat ik beginnen met te memoreren dat de conferentie deze keer plaatsvond in Noord-Ierland, Belfast, een prachtige stad, getekend door de bewogen geschiedenis van conflicten tussen protestanten en katholieken. Zichtbare tekenen van deze geschiedenis waren de vele muurschilderingen die ik heb gezien en de “peace-wall” vredesmuur, die nog steeds een katholiek deel van de stad fysiek scheidt van een protestants deel. Deze plek heb ik bezocht met een aantal conferentie-deelnemers, onder leiding van een lokale taxi chauffeur, die met verve wist te vertellen over de geschiedenis van Belfast, en ons de zichtbare tekenen liet zien in de stad. En waarbij ik werd uitgenodigd om mijn handtekening te zetten op de vredesmuur, vergezeld van een inspirerende tekst. Tja, en daar sta je dan, wat voor tekst zou hier passen?

¹ Eric Wiersma, verslaggever, moderator en lid van het organisatie-comite EFRJ conferentie 2014.

Wetende dat je in beroemd gezelschap bent, aangezien de voormalige presidenten Bill Clinton & Nelson Mandela ook hun handtekening hebben gezet. Ik heb gekozen voor een beroemde uitspraak van Albert Einstein: “we cannot solve our problems with the same thinking when we created them”, als referentie naar het conflict, indachtig de rol die restorative justice heeft gespeeld – en nog steeds speelt – in het oplossen ervan, en het realiseren van blijvende vrede tussen de verschillende groepen.

De rol die herstelrecht (“restorative justice”) heeft gespeeld in de transitie van conflict naar duurzame vrede

werd ook gememoreerd door gastheer en professor van de Queens Universiteit Kieran McEvoy, hij noemde dit ook als een van de redenen dat deze 8^e internationale conferentie van het European Forum for Restorative Justice plaatsvond in Belfast. En dat ze daarmee zeer vereerd waren.

Overigens sprak hij zijn welkomstboodschap uit mede namens zijn collega's van de Queens & Ulster Universiteit – Shadd Maruna, Hugh Campbell en Tim Chapman - in het prachtige, in victoriaanse stijl opgetrokken, gebouw van de Queens Universiteit, niet gespeend van enige Ierse humor, zelfspot en relativering. Zo gaf hij aan dat de mensen van Belfast aardig zijn, graag in gesprek willen met de congresdeelnemers, en een positieve en optimistische houding hebben, en nog steeds trots zijn op het feit dat

de Titanic in deze stad gebouwd is, ook al is het schip op zijn eerste reis vergaan na een botsing met een ijsberg.

Een van de plenaire sprekers die me zeer geïnspireerd heeft was John Braithwaite, eminent onderzoeker en spreker over Restorative Justice, en verbonden aan de Australian National University. In zijn presentatie ging hij in op de betekenis van restorative justice bij het oplossen van langdurige conflicten, waarbij hij de toepassing van en het onderzoek naar RJ nadrukkelijk plaatste in een normatief maatschappelijk kader, gericht op het realiseren van sociale verandering en rechtvaardigheid, zoals gebeurd is in Noord-Ierland, maar ook kan gebeuren in een land als Afghanistan. In dit land is hij betrokken bij een onderzoeksproject naar vergelijkende ‘peacebuilding’ in relatie met zijn theorie over schaamte: als schaamte wordt bevorderd ontstaat er een relatie met nederige trots, en als schaamte wordt ontkend ontstaat er een narcistische vorm van trots. John Braithwaite stelt dat als schaamte bevorderd wordt, dit een positief effect heeft op het beeindigen van conflicten, waar het afwezig is worden conflicten daarentegen bestendig. Het bevorderen van de “juiste” schaamte is volgens Braithwaite ook met name van belang op scholen, als een strategie om pesten tegen te gaan.

Ook te onthouden: de plenaire speech van Shadd Maruna, professor aan de Queens University – hij heeft overigens inmiddels een nieuwe betrekking aan een universiteit in de Verenigde Staten (Rutgers Newark School of Criminal Justice) en autoriteit op het onderzoeksthema “desistance”, in goed Nederlands het beste te vertalen als het onderzoek naar de redenen waarom mensen stoppen met criminaliteit (in tegenstelling tot veel ander criminologisch onderzoek, dat zich veel meer richt op de

oorzaken van criminaliteit, en het in kaart brengen van de criminogene factoren). Hij liet overtuigend zien dat zowel RJ – Restorative Justice - onderzoekers als desistance onderzoekers veel van elkaar kunnen leren, ook al zijn er naast overeenkomsten, ook verschillen. Desistance onderzoekers kunnen leren van het problematiseren van het concept criminaliteit, als zijnde een sociale constructie, die in de loop der tijd kan veranderen onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen. Restorative Justice onderzoekers kunnen hun voordeel doen met het lange termijn perspectief en de structuur en context van criminaliteit, als zijnde belangrijke aandachtspunten binnen het desistance onderzoek, en die soms binnen RJ onderbelicht blijven.

Bijna toegekomen aan het maximaal toegestane aantal woorden, wil ik graag nog een interessante workshop onder de aandacht brengen, die ik mocht bijwonen. De titel van de workshop was 'Through the Glass: One woman's pursuit of Justice, Forgiveness and Healing', een persoonlijk en indringend relaas van Shannon Moroney, een canadese schrijfster en vurig pleitbezorger van Restorative Justice in Canada en daarbuiten. In deze workshop vertelde ze over haar persoonlijke en tragische ervaringen

gen als echtgenote, nadat ze geconfronteerd werd met zijn daden als pleger van ernstige zedenmisdrijven.

Ze beschrijft heel indringend – en in de zaal van de workshop was het muisstil, je kon een speld horen vallen, met ruim 30 deelnemers – het proces dat ze doorgemaakt heeft na het vreselijke nieuws, en hoe het justitiële systeem in Canada zich heel weinig gelegen liet aan de behoeften en belangen van de slachtoffers van de misdrijven van haar man, maar ook zichzelf werd eerder 'veroordeeld' als mede-dader dan als slachtoffer, zowel door de justitiële autoriteiten, de media als haar werkgever, die haar uiteindelijk ontsloeg na de gebeurtenissen. Ze vertelde in feite twee verhalen: een persoonlijk verhaal, hoe ze de traumatische gebeurtenissen heeft beleefd, de gevolgen voor haarzelf en haar ex-man, de slachtoffers, de familie, en haar zoektocht naar het waarom. Waarom heeft haar man – Jason – deze vreselijke misdrijven begaan?

Het tweede verhaal dat aan bod kwam tijdens de workshop was veeleer een publiek verhaal, en een aanklacht tegen het huidige justitiële systeem in Canada dat slachtoffers in de steek laat, maar ook daders geen adequate behandeling geeft (alleen levenslang straffen, zonder behandeling).

Haar verhaal was ook een vurig pleidooi – ingegeven door haar persoonlijke ervaringen – om slachtoffers veel meer aandacht te geven, zonder te vervallen in wraak en punitiviteit voor de dader. Ook heeft ze de kracht ervaren van vergeving – forgiveness – als een krachtige – en herstelgerichte / restorative - reactie op criminaliteit.

Ook plaatste ze haar persoonlijke verhaal in een breder perspectief, en refereerde ze aan het werk van de Amerikaanse onderzoeker en practitioner Howard Zehr, die overtuigend heeft aangetoond dat een herstelgerichte benadering van criminaliteit uitgaat van drie vragen:

Wie was getroffen door de criminaliteit?

Wat zijn de behoeften van de getroffen/slachtoffers?

En wiens verantwoordelijkheid is het om tegemoet te komen aan deze behoeften?

Deze vragen vervangen de kenmerkende vragen van een retributief justitieel systeem, die alleen vraagt welke wet overtreden is, wie heeft het gedaan en welke straf verdient de dader?

De belangrijkste les die ze meegaf was dat vergevingsgezindheid een sterke kracht is in het realiseren van restorative justice en illustratief voor een herstelgerichte reactie

op criminaliteit.

Een ander hoogtepunt dat zeker vermeldenswaard is, was de uitreiking van de Restorative Justice Award, die voor de derde keer werd uitgereikt: na Ivo Aertsen en Martin Wright viel dit keer de eer te beurt aan Christa Pelikan, voor haar grensverleggende onderzoek naar herstelgerichte praktijken in Oostenrijk en daarbuiten. De uitreiking vond plaats op de vrijdagavond, tijdens het diner – ook om andere redenen een memorabele avond, al was het alleen al door de verbluffende winst van het Nederlands Elftal op Spanje (6-1) tijdens het wereldkampioenschap voetbal. Ze reageerde met haar karakteristieke verlegen houding, en toonde zich zeer dankbaar, en vergat daarbij ook niet om haar collega's zowel binnen haar onderzoeksinstituut als binnen het EFRJ hartelijk te danken voor de fijne samenwerking en inspiratie. Ook zag ze de prijs als een aanmoediging om met haar onderzoek naar Restorative Justice – en de ontwikkeling van effectieve

herstelgerichte praktijken – door te gaan.

Ook de rest van de avond zorgde voor verrassingen: we werden getrakteerd op Ierse muziek, en kregen daarbij dansles! Het ziet er op het eerste gezicht heel makkelijk uit, maar ook hier geldt dat de proof of the pudding is in the eating, dus het daadwerkelijk goed toepassen van alle danspasjes was nog niet zo makkelijk....zo kan ik uit eigen

ervaring opmerken!

De reis naar naar the Giant's Causeway – een prachtig Noord-Iers kust landschap en het aansluitende bezoek aan het community peace centre bood ook veel momenten van uitwisseling van ervaringen en nadere kennismaking tussen de deelnemers. Bij het vredescentrum werden met grote gastvrijheid ontvangen, en met scones en tea. Met een aantal deelnemers heb ik peace circle ceremony – een vredes cirkel ceremonie mogen ervaren, in een prachtige ruime, die hiervoor akoestisch gezien per-

Uit de sector

STUDIEBEZOEK Tajikistan – Study visit on mediation to Belgium

18/10/2014 - 21/10/2014

Leuven – A study visit for the members of the Working Group on the draft law on mediation of the Republic of Tajikistan to Leuven and Brussels will take place on 18-21 October 2014.

The participants will be able to learn about the Belgian and European experience in the field of mediation in criminal and civil matters. They will also visit the European Forum for Restorative Justice, Federal Commission for Mediation in family, civil, social and commercial matters at the Ministry of Justice, the Public Prosecutor's Office and the court of the judicial district of Leuven.

The study visit participants will meet mediators working with adult and juvenile offenders as well as representatives of a NGO offering victim-offender mediation for adult offenders in Flanders.

This study visit is a follow-up to the co-operation started last year following a request made by the authorities of Tajikistan to provide expert comments on the draft law on mediation and the exchanges of an expert of the Venice Commission with the members of the Working group held in November 2013 and May 2014.

This activity is organised by the Venice Commission of the Council of Europe within the framework of the project "Supporting Constitutional Justice, Access to Justice and Electoral Reform in the Countries of Central Asia" with funding provided by the European Union and the Ministry for Foreign Affairs of Finland.

GELEZEN op de website van De Rode Antraciet (derodeantraciet.be)

Nordin getuigt: de impact van SIB en Agressietraining

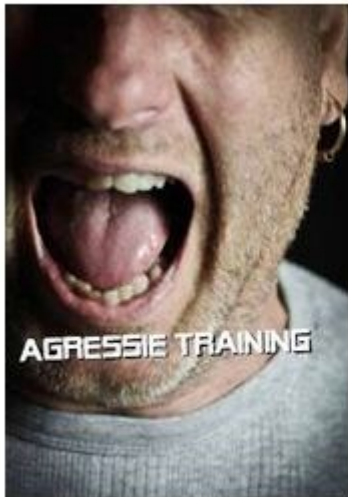
Nordin C. uit Maasmechelen volgde in de gevangenis van Hasselt onze cursussen Slachtoffer in Beeld en Agressietraining. Dit maakte op hem zo'n indruk, dat hij graag zijn ervaringen wil delen en aan de buitenwereld wil duidelijk maken hoeveel deze cursussen voor hem veranderd hebben.

Nordin, wat heb je juist gehad aan de cursussen die je bij ons gevolgd hebt?

"Tijdens Agressietraining waren de tips en de technieken zeker een meerwaarde, om tijdens een conflict jezelf te beheersen en om zo de

controle over jezelf en je functioneren optimaal te beheersen. Een truc was bvb. heel goed inademen op een moment van overdreven woede, zodoende dat je hart minder gaat pompen en je vanzelf kalmer wordt. Ook de triggers herkennen bij jezelf of anderen was een belangrijk onderdeel om preventief te reageren. En het moment waarop iemand zijn woede verliest, herkennen en er goed mee om te springen.

Tijdens de cursus **Slachtoffer In Beeld** werden we op veel vlakken geconfronteerd met het totaalpakket van zowel het slachtoffer als de dader. Tijdens het rollenspel waar we ons moesten inleven - na het bekijken van filmfragmenten van slachtoffers- werden we stap voor stap heel bewust over wat misdaad met een persoon(en) doet. Er waren thema's aan bod gekomen waar ik zelf en ook de anderen nog niet eens aan dachten. Het slachtoffer is ook een mens, deze persoon leeft verder met de nare gevoelens die hij of zij heeft ervaren. En stelt zich vragen als 'Waarom juist ik? Heb je me uitgekozen omwille van dit of dat?' enz... Voor de dader gaat het leven nadat hij een straf heeft ondergaan gewoon verder, maar voor zijn of haar slachtoffer NIET. Door echt stil te blijven staan bij deze context leer je meer mens te zijn met empathie en medegevoelens naar een andere persoon toe. Het écht inleven, met alle gedachten die er bij te pas komen en op die manier zelf een beetje ervaren hoe het is om een slachtoffer te zijn, wekte heel wat op."

SLACHTOFFER IN BEELD

het

buiten in de samenleving?

"Ik onthoud dat er altijd bij elke vorm van misdaad een slachtoffer is, met gevoelens, en misschien met een gezin. De informatie en de thema's in zijn totaliteit kan ik bovendien meenemen in mijn opleiding Orthopedagogie, om als ervaringsdeskundige op te treden om als opvoeder/begeleider binnen de doelgroep van ex-gedetineerden of bij jeugdcriminaliteit aan preventie te doen."

Welke vaardigheden leerde je?

"Redeneren, relativeren, het inleven in iemand anders (empathie), hoe een brief opstellen naar het slachtoffer (*in het kader van slachtofferbemiddeling*). Het woord 'spijt' meer te begrijpen en het écht te menen in plaats van sorry te zeggen en het leven gewoon te laten verdergaan. Omgaan met kritiek en met woede, en het afgrenzen van mezelf."

Bedankt voor je getuigenis, Nordin.

Nordin mocht ondertussen de gevangenis verlaten onder elektronisch toezicht. Hij heeft vanuit de gevangenis zijn secundair diploma via de examencommissie bijna afgerond. "Als ik dit af heb, heb ik een belangrijke stap achter de rug inzake rehabilitatie en meer kansmogelijkheden" zegt Nordin. Ondertussen is hij aan de hogeschool begonnen in de richting orthopedagogie.

Hoe helpen deze cursussen jou?

"De cursus **Aggressietraining** heeft mij geholpen verstandiger om te gaan met een discussie die uit de hand kan of dreigt te lopen. En dit door er juist op te reageren en gesprekken aan te gaan die voor mij eerst onmogelijk leken. Een dialoog aan te gaan. Ook heeft het me geleerd om met kritiek om te gaan, want "niemand" krijgt graag kritiek. Maar kritiek is niet altijd iets negatief, het wordt wel vaak zo ervaren, maar is eigenlijk -als je er verder erover nadent- iets positief. Want de persoon in kwestie vertelt iets en geeft aan dat er iets scheelt aan iemands manier van doen of aan iemands gedrag. Werk je eraan en bekijk je dit op een positieve manier, dan is de band tussen jezelf en de persoon een hechtere band dan tevoren.

De cursus **Slachtoffer in Beeld** helpt ons in alle rust (en met alle emoties van dien) ons menselijker te gedragen, over onze slachtoffers na te denken en in veel gevallen een contact met de dienst slachtofferbemiddeling op te starten om op termijn het leven van het slachtoffer te laten verdergaan. Een dader heeft ook gevoelens. En dit is misschien hard voor sommigen, maar de dader kiest op

moment van de feiten voor zichzelf en schakelt daarmee het thema 'slachtoffer' uit of zet het opzij in het belang van zijn eigen criminele daad. Het eerst 'doen' en daarna pas beseffen wat er zich heeft afgespeeld, komt vaak voor. En als dan blijkt dat er een slachtoffer is, dan is het op het moment van het besef al te laat, ALS de dader er nog wel oren naar heeft! Ik geloof dat elk mens met zijn kleine of grote fouten uiteindelijk een mens blijft. Ook al zijn de feiten zeer schokkend of niet goed te praten, hij of zij zal ooit tot het besef komen dat het eigenbelang niet op de eerste plaats komt. En dan is ook de dader slachtoffer van zijn eigen daad."

Waarom zijn volgens jou deze thema's belangrijk?

"In de gevangenis zijn de daders die hun straf ondergaan mentaal soms het zwakst. Tot het besef komen dat je je leven zo niet langer kan leiden, dat je zo niet meer verder kan gaan, is niet makkelijk. Hoe je deze cursussen ervaart zal bij iedereen anders zijn, maar in mijn geval is het een totaal soort van preventie om niet meer in welke vorm van criminaliteit ook te hervallen. Het betekent een meerwaarde voor anderen en voor mezelf."

Wat zal je vooral bijblijven terug

06.11.2014 Inspiratiedag Herstelrecht en Bemiddeling Turnhout:

Slachtofferbejegenaar politie: "Slachtoffers informeren per brief over de mogelijkheid van bemiddeling, is een te koude manier. Mensen zien de bomen door het bos niet meer."

Procureur Vermeiren: "Herstelbemiddeling heeft justitie veranderd, niet alleen door de bemiddeling, maar ook doorheen contacten en vergaderingen..."

“Ik heb mijn overvaller een hand kunnen geven”

Slachtoffer Stefaan getuigt over het effect van herstelbemiddeling

Ik had alle vertrouwen in justitie al verloren. Toen kreeg ik een brief. De dader vroeg om een gesprek. Een bemiddeling." Stefaan, een Turnhoutenaar die slachtoffer werd van een overval, getuigt over herstelbemiddeling en wat dat doet met een mens.

• Tientallen juristen en bemiddelaars woonden donderdag in Turnhout een inspiratiedag over bemiddeling bij. Aanleiding was de twintigste verjaardag van bemiddeling in strafzaken en de vijftiende verjaardag van slachtoffer-daderbemiddeling. Termen die bij weinig mensen een belletje doen rinkelen en dat is net het probleem.

"Er is het leed dat is geleden, de straf die is uitgesproken, maar wat dan?" Zo omschrijft erevrederechter Jan Nolf het. Stefaan maakte het mee. Hij kreeg bij een bankautomaat in de Gasthuisstraat in Turnhout een pistool tegen de slaap gedrukt en moest zijn code prijsgeven.

Wakker liggen
"De wereld staat stil", zegt hij. "Hoeveel geld er op dat ogenblik van mijn rekening werd gehaald, hield me zelfs niet bezig. Alleen de vraag:

zie ik mijn vrouw nog terug?"

Stefaan lag nachtenlang wakker. "Zoiets gebeurt dus ook in de Gasthuisstraat, dacht ik. En toen moest het ergste nog komen. De rechtszaak. Ik vernam dat de verzekering niet tussenkam en mijn advocaat daagde niet op. Ik verloor alle hoop en vertrouwen in justitie."

Maar toen viel een brief van Filip, een bemiddelaar, in de bus. De dader die was gearresteerd en berecht, zat in Hoogstraten in de gevangenis. Hij had om een gesprek met het slachtoffer gevraagd. "Ik wist niet wat ik kon verwachten", getuigt Stefaan. "Ik had de brief kunnen weggooiden, maar ik was benieuwd. Mijn nieuwsgierigheid won het van mijn woede."

Confrontatie

Via de bemiddeling met Filip kwam er een confrontatie in de gevangenis in Hoogstraten. De dader, die op het ogenblik van de feiten niet bezig was met de gevolgen, wilde Stefaan eens vertellen waarom hij die overval had gepleegd. "Ik geef toe, ik heb geaarzeld", zegt Filip. "Ik had van de overvaller alleen zijn ogen en neus gezien. Nu zou ik hem helemaal zien. Wat als ik hem daarna in Turnhout nog eens tegen het lijf zou lopen? Maar ik wilde ook

Slachtoffer Stefaan en bemiddelaar Filip Van Gorp. FOTO BERT DE DEKEN

weten wat er gebeurt met wat mij is ontnomen. Ik heb dus met die man gesproken en ik heb hem een hand kunnen geven. Maar vooral: ik heb dit een plaats kunnen geven. Ik durf nu weer zonder schroom geld afhalen uit de automaat. Ook 's avonds." Herstelbemiddeling lukt niet altijd, benadrukt bemiddelaar Filip Van Gorp. "Maar het is nog te weinig

bekend." Niet alleen bij slachtoffers en daders, zo blijkt tijdens de inspiratiedag. Ook advocaten zijn er nog te weinig mee vertrouwd. In Turnhout is de bemiddelingsdienst gevestigd in de Oude Vaartstraat 92.

GUY VAN NIEUWENHUYSEN

www.suggnome.be
014.42.99.68

Iets met cultuur

THEATER Powerwrijven¹

In het woord ‘verkrachting’ staat het woord ‘kracht’.

Kracht en power is waarvan de vrouwen in deze theaterproductie getuigen. Lyssa en Maartje vertolken de stem van de gebeurtenis die hun leven sterk beïnvloed heeft. De stem van de gebeurtenis, maar ook de stem van hun verwerking, hun moeilijkheden, de gevolgen van dit alles. Tegelijk bezorgen zij een stem aan al die andere meisjes en jongens die verkracht en seksueel misbruikt worden. De kleine bezetting, het rechtstreekse contact en de nabespreking met het publiek, zorgen ervoor dat deze voorstelling onder je vel kruipt. En blijft zitten. Begrip, verstomming, respect, als publiek kom je in een wereld te

recht waarvan je stiekem hoopt er geen persoonlijke ervaring met te zullen krijgen.

De actrices stralen kracht uit. Kracht wanneer ze zichzelf beschrijven, want zij zijn meer dan die ene gebeurtenis. Kracht wanneer ze het over alle kleine details hebben die hen terug aan hèt moment doen denken. Kracht, ook als ze zich kwetsbaar opstellen en beschrijven hoe moeilijk het is om mannen opnieuw te vertrouwen. Maar ook, en vooral, kracht door te tonen hoe ze een plaats (proberen te) geven aan de verkrachting die ze ondergingen.

Kracht haal je uit situaties waarbij je even niet meer jezelf kan zijn, waarbij je even onderuit wordt gehaald. Maar waar je nadien des te meer zelf in handen neemt. Of zoals Maartje en Lyssa het zelf verwoorden:

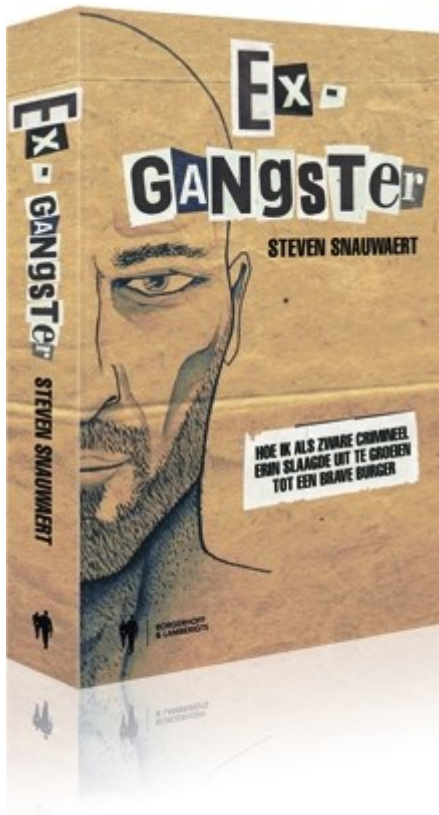
“Jij moet met jezelf leven.

Ik ook, dat weet ik.

Maar ik kom wel goed.”

¹ Powerwrijven, een productie van Narhea Theaterproducties. Gezien op 1 maart 2014 in Theater De Waanzin te Gent. Meer info en een overzicht van de voorstellingen via www.powerwrijven.nl. Een aanrader!

BOEKBESPREKING “Ex-gangster. Hoe ik als zware crimineel erin slaagde uit te groeien tot een brave burger”

“Mijn naam is Steven Snaauwaert en ik heb een verhaal te vertellen.

Niet zomaar een verhaal zoals vele andere.”

Met deze woorden begint het boek “Ex-gangster, hoe ik als zware crimineel erin slaagde uit te groeien tot een brave burger”. Het boek geeft de lezer een unieke inkijk in een niet alledaags levensverhaal. De auteur beschrijft

doorheen verschillende hoofdstukken het verloop van zijn leven, waarin criminaliteit een rode draad vormt. Als ervaringsdeskundige neemt hij de lezer mee op een trip doorheen zijn jeugd, de jaren die hij doorbracht “in de onderwereld” en de gevolgen die hij daarvan ondervond en met zich mee draagt.

Zijn beschrijving van de aaneenschakeling van criminele situaties waarin hij terecht komt, is vaak beklijvend. Snaauwaert neemt je mee in de achtervolgingen die hij meemaakt, je leeft mee opgesloten in zijn cel, in de iso-leercel en in de gedachten die hem tarten.

Vanuit zijn eigen beleving kadert hij zijn contacten in onze maatschappij, met leerkrachten, politie, gerechtelijke instanties, gevangenisdirectie en -personeel, justitieassistenten en zijn psychiater. Deze laatste speelt immers een niet te miskennen rol in zijn leven en in de manier waarop hij er vandaag de dag in slaagt om het criminele leven dat hij altijd gekend heeft, achter zich te laten.

Het boek is dan ook een aanrader voor (forensische) praktijkwerkers, om inzicht te krijgen in hun beleving van contacten en begeleidingen. Het is een aanrader voor zij

die persoonlijk willen kennis maken met “the inside story” van “een crimineel leven”. Het is de kans om begrip op te brengen voor de andere kant, voor de kracht die uit de kwetsbaarheid van “gangsters” straalt, zoals ook Snaauwaert in het boek concludeert: *“Als je kwetsbaar bent, zien mensen ook je kracht. Als je louter kracht uitstraalt, bouw je een muur om je heen.”*

Koleire

***Gedaan met zoeken naar antwoorden
op domme vragen***

pijn pijn noemen en geweld geweld

koleire als kracht

afstand bewaren die nodig is

om juist te zien

om exact te benoemen

recht terug-pakken

en razend bewaken

ik sta hier

en jij blijft daar

koleire is

een deugd

(Chris Van Hoof & Rika Weynants)

Na 'Hotel Prison' reist Jan De Cock naar slachtoffers die konden vergeven

OVER HET BOEK

'Vergeven is misschien het grootste geschenk dat ik mezelf gegund heb. Geestelijk ben ik toleranter en zachter geworden. En wat ik al zei, fysiek verdwenen mijn kwalen. Duw

me niet in de slachtofferrol. Uiteindelijk gaat het niet om wat je meemaakt, maar om hoe je ermee omgaat. Ik heb het wonder van vergeving mogen ervaren. Alleen daarom al is mijn leven de moeite waard geweest.' - Hank Heijn-Engel, weduwe van de vermoorde Gerrit Jan Heijn.

Tien jaar nadat hij logeerde in gevangenen wereldwijd om de polsslag te voelen van gedetineerden, neemt Jan De Cock de rugzak weer op. Deze keer ontmoet hij slachtoffers en nabestaanden van misdaden die erin zijn geslaagd zich te verzoenen met de daders.

Jan spreekt met ouders van kinderen die werden gedood door Anders Breivik of een jonge schutter op een Canadese school, met knappe weduwen van 9/11-slachtoffers, met overlevenden van de Rwandese genocide, met Joodse en Palestijnse ouders die sinds de dood van hun kinderen samen ijveren voor een geweldloze oplossing van het conflict. Hij speurt in alle windstreken bij koffie en wodka, bij boterhammen en kerstkalkoen naar de bron van waaruit zij voortleven. Hij luistert naar hun verhalen, het worstelen met het leed, en het inzicht dat niet 'oog om oog, tand om tand', maar wel verzoening bevrijdend werkt.

OVER JAN DE COCK

Jan De Cock is ziekenhuispastor in het Universitair Ziekenhuis van Antwerpen. Hij werd bekend om zijn engagement voor de gevangenen in de wereld. Hij trok wereldwijd langs 160 gevangenen en liet zich vrijwillig opsluiten om 'van binnenuit' de polsslag te voelen van mannen en vrouwen achter de tralies.

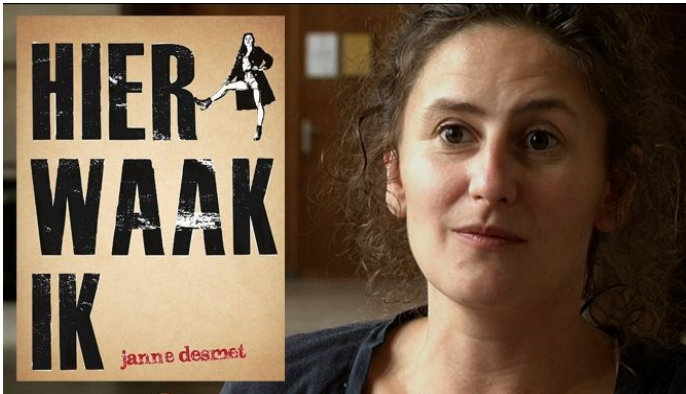

Restorative Justice week 2014 at Sugnomè (Belgium) - Editorial board Newsletter with cake

Restorative Justice Week 2014

Naar aanleiding van Restorative Justice week 2014, volgende week, maakte European Forum for Restorative Justice een kortfilm/documentaire "Restorative Justice. Inspiring the future of a just society for all." Met naast heel wat internationale bijdrages ook enkele Vlaamse. Om de film te bekijken, klikken naar: <http://www.euforumrj.org/events/video-for-the-international-rj-week-2014>

© cobra.be

Wist je dat nonnen shampoo stelen en dat zelfs een mango van 7 ton kan gestolen worden? Janne Desmet weet er alles van en warmt op voor de première van HIER WAAK IK.

Een jaar lang verdiepte theatermaker Janne Desmet zich in verhalen over diefstal.. zo kwam ze ook langs bij Sugnomè vzw - Forum voor herstelrecht en bemiddeling.. Het resultaat ligt er nu...Allen daarheen, zou den we dur-ven zeggen

Ligand

SAMEN WIJS! HERSTELGERICHT WERKEN OP SCHOOL

Op een dag ontvangt de directeur een telefoontje van een verontruste moeder. Haar dochter wil niet meer naar school. Ze is het eindeloze getreiter, de roddels en pesterijen beu. Moeder wil dat de school de daders bestraft.

Een toezichhoudende leerkracht roept een leerling die de school zonder toestemming wil verlaten een halt toe, maar krijgt een duw en verliest het evenwicht. Het leerkrachtenkorps schreeuwt moord en brand. Men wil de leerling verwijderd zien.

De groep leerlingen die te laat komt op school groeit week na week. Hen hierop aanspreken haalt weinig uit. Ook tijdens de lessen nemen de leerlingen vaak de overhand. Zij bepalen of er lesgegeven wordt of niet. De leerkracht staat machteloos.

Leerlingen van vandaag zijn niet meer die van tien, twintig, dertig jaar geleden. De context waarin zij opgroeien is flitsend, digitaal, virtueel. Alles lijkt sneller te gaan. De houvasten van weleer zijn al lang niet meer. Ook ouders hebben het 'druk, druk, druk'. De opvoeding van de kinderen raakt steeds verder op de achtergrond. Het is in deze context dat scholen antwoorden moeten bieden op scenario's zoals hierboven beschreven. Geen sinecure, zo blijkt. Hoe kan men ervoor zorgen dat men niet nog meer bruggen opblaast? Hoe voorkomt men dat de schade nog toeneemt? Hoe behoudt men de nodige autoriteit zonder te handelen vanuit een kille machtspositie?

Het antwoord is *samen!* Want alleen door een beroep te doen op alle krachten binnen de schoolgemeenschap, kunnen we van de school die veilige plek maken die cruciaal is om leren mogelijk te maken.

- ★ **Langverwacht naslagwerk over herstelgericht werken, met bijzondere aandacht voor implementatie in de praktijk**
- ★ **Fundamentele en concrete antwoorden op noodkreten van leerkrachten die hun autoriteit verloren zien gaan**

ISBN 978 90 334 9797 1
2014 // 176 blz. // 30,00 euro

Dit jaar mocht voor Music for Life iedereen zelf zijn goede doel registreren. Ook Suggnomè vzw is geselecteerd als één van de doelen die opkomt voor een warmere, humanere samenleving.

Daar zijn we heel blij om, want we moeten er geen doekjes om winden: we kunnen alle beetjes goed gebruiken. Geef dus organisaties die opkomen voor kwetsbare groepen in de samenleving vleugels en organiseer een inzamelactie via Music for Life. Samen komt die warmere samenleving heel dichtbij!

Wil jij een actie ondernemen voor Suggnomè vzw en ons zo een warm hart toedragen? Dan horen wij het graag!

MUSIC for SUGGNOMÈ

**DIT JAAR KIES JE ZELF
JE GOEDE DOEL.**

*Welke Vlaamse vzw krijgt jouw steun?
Registreer je goede doel op musicforlife.be*

I.e.m. **Koning
Boudewijnstichting**
Samen werken aan een betere samenleving

17 t.e.m. 24 december

Brieven uit Nederland

Gert Jan SLUMP

verder uitgetest en broeden we op een mogelijkheid het spel officieel uit te brengen en te distribueren en voor verder gebruik te ontsluiten via trainingen.

Andere opbrengsten zijn het Vijf stappen ontwikkelmodel voor herstelrecht, een workshop slachtoffer- en herstelgericht werken (die in negen trainingssessies bij Slachtofferhulp Nederland, Politie, Infor-

Inmiddels is ook een serie masterclasses van 1 dag onder de titel 'Aan de slag met herstel- en slachtoffergericht werken' verzorgd voor 120 casemanagers in alle penitentiaire inrichtingen in Oost Nederland. Deze masterclass van een dag gaf mensen in deze nieuwe functie volop de gelegenheid kennis te maken met herstelgerichte detentie dan wel hun kennis op dat terrein te verdiepen en na te gaan hoe herstelgericht werken in hun nieuwe functie kan worden ingepast. De masterclasses zijn zeer enthousiast ontvangen.

Op 28 september vond in het Gevangenismuseum in Veenhuizen de jaarlijkse Spinhuislezing plaats. Ook deze lezing ging dit jaar over herstelrecht en de betekenis van dader-slachtoffer contacten. De Spinhuislezing 2014 werd verzorgd door Jacques en Wanda Beemsterboer, de ouders van Nadine, die in 2006 door haar ex-partner om het leven is gebracht. Zij hebben kortgeleden een bezoek gebracht aan de dader. Wanda heeft over de dood van haar dochter een boek geschreven 'Mam, ik bel je zo terug'. Daarnaast is Claire Laus te gast. Ze is herstelconsulent in Penitentiaire Inrichtingen Nieuwegein en Arnhem. Ze werkt met gedetineerden in herstelgerichte projecten en ook met dader-slachtoffer contacten. Zij vertelt over de betekenis die het contact met slachtoffers kan hebben voor de dader.

Daarop voortbordurend: op vrijdag 14 november wordt door de Stichting Herstel en Terugkeer (een stichting die zich beijvert om vanuit ervaringsdeskundigheid het thema herstel en herstelgericht werken verder op de kaart te zetten) de derde landelijke ontmoetingsdag georganiseerd in Haarlem. De ontmoetingsdag is een dag

Het is herfst aan het worden in Nederland als ik dit schrijf. Maar voor Herstelrecht in Nederland lijkt een ongekende bloeitijd aangebroken. Er is veel gaande. Een aantal zaken willen we met jullie delen.

Vanuit Restorative Justice Nederland is meegewerkt aan een groot Europees onderzoek naar Restorative Justice in Europe – Safeguarding Victims & Empowering Professionals. Naast een literatuurrapport en een veldwerkrapport is zoals Anneke van Hoek de vorige keer al meldde een aantal tools opgeleverd en is daar inmiddels ook ervaring mee opgedaan. Het Groeimodel Herstelgericht Werken heeft een serieus game in ontwikkeling opgeleverd dat getest is tijdens de Europese Conferentie in Belfast met zestien zeer enthousiaste deelnemers uit heel Europa. Inmiddels wordt de dummyversie op een paar plaatsen

matiepunt Detentieverloop en herstelrechtsbeoefenaren is uitgezet en goed is ontvangen) en een E training over slachtoffer- en herstelgericht werken die inmiddels ook in twee groepen is uitgetest.

Voor de slotconferentie in PI Nieuwersluis die op 10 oktober gehouden wordt (of is als jullie dit lezen) hebben zich ongeveer 90 mensen uit de penitentiaire en strafrechtspraktijk aangemeld. Naast een presentatie van Anneke van Hoek over het onderzoek is er een presentatie over herstelgerichte detentie en het herstelgericht afdoen van interne conflicten binnen Justitiële Jeugdinrichting De Hartelborgt. Een panelgesprek met aan tafel zeven spelers in het herstelrechtelijk domein en een kritische reflectie van John Blad (Erasmus Universiteit Rotterdam) completeren het programma.

waarin deelnemers van mens tot mens met elkaar in gesprek gaan. Het gaat om mensen die die ervaring hebben in de rol van slachtoffer, dader, familielid, vrijwilliger of achterblijver in het proces van detentie en re-integratie en om mensen die werken in de keten van (jeugd-)zorg, politie of justitie, het gevangeniswezen, vrijwilligersorganisaties, belangenbehartigers, Dienst Geestelijk Verzorgering of bij een gemeente en die persoonlijke ervaringen rond herstel willen delen.

Vanuit de Eigen Kracht Centrale is een nieuwe documentaire ontwikkeld samen met omroep NCRV onder de titel 'De brief van de burgemeester'.

De bewoners van het krimpdorp Finsterwolde reageren verbaasd als hun burgemeester plots een beroep op hen doet en vraagt om hun problemen met elkaar op te lossen. De film bevat een portret van een onrustige straat in een dorp waar allerlei problemen sluimeren die aangepakt moeten worden, zoals ruzies, vervuiling en vereenzaming. Maar iedereen is erg op zichzelf en heeft geen zin in de rotzooi van de ander. De burgemeester vraagt de bewoners om met een Eigen Kracht-conferentie de problemen zelf aan te pakken. De bewoners beginnen met frisse tegenzin. Maar dan pakt alles anders uit dan de autoriteiten hadden verwacht...

De documentaire wordt op 20 oktober om 20.25 uur uitgezonden op NPO 2 in de serie NCRV-DOC.

Over burgemeesters gesproken: dit najaar wordt vanuit RJN een eerste training voor burgemeesters verzorgd in samenwerking met de Rijksuniversiteit Leiden onder de titel "Van burgervader naar hulpsheriff?" over herstelgericht besturen en herstelgericht lokaal veiligheidsbeleid. In het verlengde daarvan zijn we met een Nederlandse gemeente in contact om te bezien hoe het herstelrecht voedingsbron kan zijn voor hun lokale veiligheidsbeleid. Voor ons vanuit RJN is dit opnieuw een geweldige uitdaging.

De pilots rond herstelrecht in Nederland die zijn ingezet vanuit het Concept Beleidskader lopen inmiddels bijna af. De pilots zijn verlengd om meer ervaring op te doen met verschillende vormen van herstelbemiddeling (streetwise mediation, herstelconferenties, slachtofferdadergesprekken, SiB mediation en mediation). De pilots richten zich op verschillende fasen in het strafproces (zowel in de voorfase/politiefase als tijdens het strafproces (officiers- en rechtersmodel) en na de veroordeling in het kader van reclasseringstoezicht en locatie- en contactverboden.

In een wetsvoorstel van 25 juni 2014 wordt zelfs het woord herstelrecht (analoog aan de Europese Slachtoffer-

richtlijn) voor het eerst genoemd door de Nederlandse overheid. Dat met het noemen van de naam de wezenlijke verandering nog niet is doorgevoerd lijkt duidelijk maar het is wel een doorbraak te noemen.

Kortom: er is herstelwerk aan de winkel en heel veel ervaringsdeskundigen, organisaties en professionals die snappen welke voordelen herstelrecht aan slachtoffers, daders en de samenleving (en professionals zelf) kan bieden zetten zich daar bij de Noorderburen hard en in gezamenlijkheid voor in.

En er is veel meer te melden maar ik laat het hier even bij. Het is herfst aan het worden maar herstelrecht bloeit als nooit tevoren!

Wij wensen jullie bij de Zuiderburen alle goeds en zien uit naar een volgend moment om praktijken verder met elkaar uit te wisselen.

The Stig fileert de realiteit...

“BACK TO THE FUTURE”

Enkele maanden na het verkiezingsmemorandum verschenen in dit tijdschrift....

‘Jongens!’

‘Vader?’

‘Ons moemoe is weer eens opgepakt door de ordediensten.’

‘Wat has ze nu weer uitgespookt?’

‘Ze heeft een kruidvat uit de Gazza gehaald! Zonder haar Gazzakaart. Gelukkig keken de ordediensten nog eens de andere kant uit.’

“Ons moemoe toch. 94 en een hart van koekebrood met suiker!”

“Ze heeft al gebeld met die madam van de bemiddeling”...

Na de reclame nestelen de gelaarsde kat en ik ons in de zetels voor het journaal.

Een trage rij begrafeniswagens rijden ons voorbij.

Kinderen huilen bij het lichaam van hun papa.

Een man vertelt dat men ter herdenking van de eerste wereldoorlog op meerdere plaatsen velden vol poppies (klaprozen) heeft ingezaaid. Er is een probleem. Op de meeste velden willen ze niet groeien. Volgens de man ligt het aan het zaad.

Mijn gelaarsde kat mompelt: ‘Eindelijk bloemen met gezond verstand!’

Na het journaal bereid ik me voor op een partijcongres. Na de splijtende verkiezingscongressen worden de meeste weer politici vriendjes. Samen schrijven ze een akkoordje. Het heeft iets weg van die goedkopere wagentjes die vol zitten met technologie uit prachtige wagens van 20 jaar terug.

2014 – Vlaams regeerakkoord – pagina 124

‘Met de zesde staatshervorming worden de bevoegdheden van de justitiehuisen overgeheveld naar de gemeenschappen. Het werk van de justitieassistenten kent talrijke raakvlakken met de hulp- en dienstverlening aan slachtoffers en misdrijven en de eerstelijns hulpverlening. We klaren de kerntaken en de rol van de justitiehuisen uit ten aanzien van de burgers, de organisaties en justitiële actoren. De uitvoering van deze opdrachten vergt een nauwe samenwerking tussen de gemeenschappen en de federale overheid, waarvan de principes en modaliteiten werden vastgelegd in meerdere samenwerkingsakkoorden.’

Ik grijp terug naar een congrestekst van november 1995

“Er wordt werk gemaakt van een justitiehuis, een justitiecampus, waarin alle diensten, hulpverlening aan slachtoffers en daders samengebracht worden. Hieraan wordt ook de herstelgerichte initiatieven verbonden. Om dit te realiseren worden er samenwerkingsakkoorden tussen de federale overheid en de Vlaamse Gemeenschap afgesloten.”

Mijn gelaarsde kat bijt me zachtjes in de hals en fluistert: ‘Zoetje, ik heb blijvend aandacht voor jou!’. Ik voel me net als Theon Greyjoy in Games of Thrones.

2014 – Vlaams regeerakkoord – pagina 124

“We hebben blijvend aandacht voor de opvang en begeleiding van verkeersslachtoffers.”

Men gaat het strategisch plan voor gedetineerden uitrollen. Er is geen strategisch plan voor slachtoffers. Het woord herstel wordt niet uitgerold.

Later op de avond wordt de naam van de minister van welzijn bekend gemaakt. De Limburger Jelle Vossen wil wel een andere uitdaging. Jo wil dit niet. Maar niets is gratis! Investerings zullen immers betaald moeten worden met centen die men ergens anders kan weghalen.

Mijn gelaarsde kat streamt Happiness van de Sam.

Ik vraag me af hoe lang het Ebola virus er over doet.

De Witte

Bemidde **LINK**

WERKGROEP FORMING VOOR BEMIDDELING IN DELICTSITUATIES

BemiddeLINK is momenteel volop bezig met het opstellen van het jaarprogramma . Meer info via de website van Suggnomè of in een volgende nieuwsbrief. We houden u op de hoogte!

Sinterklaas Kapoentje, Leg wat in mijn schoentje...

Uw 6 december-gift is erg welkom op ons rekeningnummer

BE40 7360 0010 6663 met vermelding: "Gift Suggnomè" (*)

(*) Ook vóór en na 6 december 2014 is uw gift meer dan welkom.

Voor stortingen vanaf 40,00 euro ontvangt u van ons een fiscaal attest.

INHOUD

Editoriaal	2
Herstelrecht en desistance <i>Katrien LAUWAERT</i>	3
INTERVIEW “Desistance is the description of the whole process of changing one's life, rather than someone taking part in a programme or treatment designed specifically to produce a measured outcome.” <i>Joanna SHAPLAND</i>	7
Desistance: Rijkelijke bloei, maar nog veel jaarringen te gaan <i>Sofie VAN ROEYEN</i>	11
Het gewicht in de weegschaal - Een subjectief antwoord vanuit de ervaringen met probanten <i>Sabine DE CLIPPELEER</i>	17
CASUS “Ik was benieuwd. Hoe zou het hem vergaan zijn? Zou de bemiddeling het verschil gemaakt hebben of niet? Was hij nog wel vrij? Waar stond hij nu?” <i>Ingrid MARIT</i>	20
IMPRESSIE CONFERENTIE ‘Beyond Crime: Pathways to Desistance, Social Justice and Peacebuilding <i>Eric WIERSMA</i>	23
Uit de sector	27
Iets met cultuur	30
Brieven uit Nederland	35
The Stig fileert de realiteit.... Back to the future	37
Vormingsprogramma BemiddeLINK	38

1 december 2014

V.U.: Marianne Regelbrugge

Diestsesteenweg 49

3010 LEUVEN

Tel: 016/ 22 63 88

Fax: 016/ 22 74 82

Bank: 736-0001066-63

E-mail: info@suggnome.be

Website: www.suggnome.be

Nu ook op Facebook:
www.facebook.com/Suggnomebemiddelingenherstelrecht

Met de steun van:

FOD Justitie

Vlaamse Gemeenschap